

TREMINTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 6 (111)

1994 m. kovas

Sveikiname

BRES-Ui - 50!

Prūmkite nuo širdžiausius jubiliejinius sveikinimus visų Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių, kuriuqs Jūs remete ir remiate, mieli Amerikos lietuvių, 1944 m. kovo 24-25 d. sukurę tokią tvirtą ir Lietuvai dėmesineą šalpos organizaciją BALF, kuri ir dabar yra gyvybinga ir jautri taučiamams, gyvenantiems ekstremaliomis sąlygomis.

Telaimina Dievas Jūsų darbą!

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Aldona KLEINIENĖ

Esam

Sako mums, kad jau esam seni,
Kad nedailūs, sulinkę, prazile...
Bet pasauk mus, Tėvynę, mes busim pirmi,
Tava Laisvę apginti pasiryžę.

Mūsų užgrūdino Sibiro vėjai piktai,
Nepabugom vargų nei grasinimų priešo.
Tik pašauk mus, Tėvynę, ir eisim visi
Mūsų širdys dar kupinos ryto.

Na tai kas, kad ir žingsnių silpnū...
Mūsų dienos priklauso, Tėvynė, tik Tau.
Jei sugrižom gyvi, jeigu esam laisvi,
Leisk dar dirbt ir gyvent mums, Dangau.

Elėgėsišas paražytas KGB kameroje. 1994. 02. 27

Kovo 26d. Šilutėje įvyks 1949m. trémimų minėjimas: 11val. genocido aukų kapų lankymas Macikuose, 12val.- šv. Mišios katalikų bažnyčioje, 14val.- susirinkimas kultūros namuose.

Kviečiame atvykti.

Organizacinis komitetas

Mitingas prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus

↳ Saulio Prano Kyguolio medalių ir suvenyrų paroda centriniame knygynė

Algirdo KAIRIO nuotraukos

Parodos atidarymas →
Sajungos Kauno skyriuje

Lino ŠMERAUSKO
nuotrauka

KAUNAS. Kovo 11-ąjį mieste vyko daug renginių Lietuvos Respublikos atkūrimo 4-osioms metinėms paminėti. Po mitingo Karo muziejaus sodelyje, prie Laisvės paminklo, Sajungos Kauno skyriaus nariai susirinko į savo būstinę. Čia šventiškai atidare fotoparodą "Negrūžusiems". Jos autorius, tremtinų palaikų parvezimo ekspedicijos dalyvis Antanas Sadeckas pasidalijo mintimis apie Sibiro lietuvių kapines ir paminklus, apie savo tikslą visa tai įamžinti fotografijose. Parodos aptarime kalbėjo knygnešio tremtinio Akelaičio dukra Laima Akelaitytė-Milvidienė. Ji pasakojo apie savo tėvą, 1918m. ištremtą caro, o 1949m. raudonųjų okupantų į tą pačią vietovę, prisiminė likimo brolius- karininko Dabulevičiaus šeimą, poetą J. Graičiūną, dėkojo parodos autorui už tos tremties vietas įamžinimą. Jonas Lukšė dėkojo už fotovaizdus iš Buriatijos, kiti siūlė susiburti ir vėl patrauktis tremtinų keliais, tvarkyti kapus ir paminklus, dėkojo autorui už jo pastangas išsaugoti tautos kančią atminimą.

Po to Sajungos salėje įvyko minėjimas. Pranešimą padarė tremtinų dukra, dailės mokytoja Jūratė Milkevičiūtė, apie šiu dienų Lietuvos gyvenimą ir praetį kalbėjo prof. Alfredas Smailys, mokytoja Emilia Stanikaitė, Regina Šalnaitė ir kiti.

Skambėjo patriotiniai eileraščiai. Žiūrėjome pedagogo Zigmanto Tamakausko skaidrių kolekciją "Tautos paminklai".

Natalija PUPEIKIENĖ

Piketo-mitingo "Už teisingumą ir valstybės ateitį" Rezoliucija

Besiplečianti ekonominių suirutė, istorinės tiesos ir valstybės interesų neatitinkančios sutartys su kaimyninėmis šalimis. Didelį nerimą kelia rengiama Rusijos karinio tranzito per Lietuvą sutartis. Mes perspėjame, kad tokios sutarties pasirašymas reikštų valstybės ir tautos interesų išdavystę, o valstybės pareigūnai, jų pasirašydami, sulaužytų savo priesaiką ir prisijimtų už tai asmeninę atsakomybę.

Pragaištinga LDDP vykdoma užsienio politika. Susirūpinimą kelia sparčiai didėjantis išskolinimas užsienio valstybėms, pramonės objektų

priskyrimas prii Rusijos monopolijų, istorinės tiesos ir valstybės interesų neatitinkančios sutartys su kaimyninėmis šalimis. Didelį nerimą kelia rengiama Rusijos karinio tranzito per Lietuvą sutartis. Mes perspėjame, kad tokios sutarties pasirašymas reikštų valstybės ir tautos interesų išdavystę,

o valstybės pareigūnai, jų pasirašydami, sulaužytų savo priesaiką ir prisijimtų už tai asmeninę atsakomybę.

LDDP, norėdama bet kokia kaina išlaikyti savo rankose valdžią, sten-

gasi suskaldyti ir suprieti visuomenę, skleidžia šmeižtą ir siekia klastoti istoriją, pataikauja Rusijos ir jos struktūrų bei grupuočių interesams.

Apie visapusiską gilėjančią Lietuvos valstybės krizę liudija LDDP suplanuotas ir išprovokuotas konfliktas dėl Genocido tyrimo centro ir KGB archyvų. LDDP, klasingai sulaužiusi visų politinių partijų bendrą susitarimą dėl KGB archyvų saugojimo ir tvarkymo, dėl Lietuvos gyventojų (nukelta i 2 ps.)

1994m. kovas

TREMINTINYS

2

Piketo-mitingo "Už teisingumą ir valstybės ateitį"

Rezoliucija

(atkelta iš 1 psl.)

genocido ir rezistencijos tyrimo, stengiasi nuslepti LKP ir jos parankinės KGB vykdytą Lietuvos gyventojų naikinimo politiką.

Prasidėjo pasipriešinimo okupacijai ir Nepriklausomybės idealų meninimo kampanija. Siekiama ištinti partizano, rezistento, politinio kalinio ir tremtinio vardą, pateisinti sovietinę santvarą ir okupantų pakalikus.

Politiniai kaliniai ir tremtiniai turi neatimamą, savo krauju aplaistytą ir kanciomis paliudyti pirmumo teisę kontroliuoti KGB archyvų saugojimą, tvarkymą bei tyrimą. Jie šią teisę gins.

Mes remiamo politinių kalinių ir tremtinių protesto akciją "Politiniai kaliniai grįžta į kameras" bei "Saugosime Centro rūmus ir KGB archyvus" teisėtus reikalavimus.

Tolesnis LDDP valdymas ne tik griauna, alina krašto ūki, didina skurdą, bet ir pragaištingas pačiai valstybei.

Protestuojame prieš LDDP ir Seimo daugumos vykdomą antivalstybinę ir antižmogišką politiką.

Reikalaujame:

1. Laikytis bendrų susitarimų dėl Lietuvos gyventojų genocido tyrimo ir KGB archyvų tvarkymo. Genocido tyrimo centro vadovą skirti tik su politinių kalinių ir tremtinių sąjungų pritarimu. Neteisėtą paskyrimą atšaukti.

2. Neiteisinti reguliaraus Rusijos karinio tranzito per Lietuvos teritoriją.

3. Nutraukti nusikalstamą Lietuvos gyventojų ekonominio ir moralinio skurdinimo politiką.

Kviečiame visas Lietuvos laisvęi demokratiją branginančias partijas bei visuomenines organizacijas, visus Lietuvos gyventojus aktyviai jungtis į kovą už teisingumą ir nepriklašomą valstybės ateitį.

Lietuva šiandien lemtingoje kryžkelėje - mes privalome pasirinkti vilties ir gyvenimo kelią!

Vilnius, 1994 m. kovo 6 d.

Lietuvos Centro sąjungai

Lietuvos Demokratų partijai

Lietuvos Krikščionių demokratų partijai

Lietuvos Liberalų sąjungai

Lietuvos Nepriklausomybės partijai

Lietuvos Socialdemokratų partijai

Lietuvos Tautininkų sąjungai

Tėvynės Sajungai (Lietuvos Konservatoriams)

Pastarojo laikotarpiu, kad Lietuvos valstybė ritasi į aklavietę - tiek vidaus, tiek užsienio politikos srityse. Kasdien didėja grėsmė valstybės likimui ir Lietuvos Nepriklausomybei. Esame ištinkę, kad politinės partijos neturi teisės būti abejingos įvykių stebėtojos, turi ieškoti problemų sprendimų ir prisiumti atsakomybę už šiuos sprendimus.

Akivaizdžiausiai pavojingai gileyantių krizės pozymiai yra valdančiosios partijos išprovokuotas, visuomenę supriekiantis konfliktas dėl Genocido centro ir KGB archyvų ir pragaisti, su valstybės interesų išdavyste besiribojančios politika dėl Rusijos karinio tranzito per Lietuvos teritoriją.

Politiniai kaliniai ir tremtiniai negali ir neturi teisės tylėti, kai žlugdoma ką tik atsikurusi Lietuvos valstybę.

Pabréždamis momento svarbą ir visų mūsų atsakomybę, politinių kalinių ir tremtinių vardu raginame visas politines partijas griežiai ir aiškiu apsibrėžti savo poziciją, aktyviai ir atkakliai ieškoti bendrų sprendimų, kurie padėtų rasti išeiti ir teikti vičių Lietuvos ateiciai. Atėjo aiškių atsakymų laikas. Siūlome visoms politinėms partijoms artimiausiu metu šiuos klausimus aptarti.

**Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos prezidentas Balys Gajauskas
Lietuvos politinių kalinių sąjungos pirmininkas Antanas Stasiškis**

Lietuvos Respublikos Prezidentui A. Brazauskui
Lietuvos Respublikos Premjerui A. Šleževičiui

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

Pareiškimas

1994m. kovo 15d.

Dėl KGB struktūrų amnestavimo ir Lietuvos rezistentų paniekinių

Valdančioji partija vykdo aiškią Lietuvos valstybės priešiškų buvusiųjų SSSR specialiųjų tarnybų darbuotojų globos, legalizavimo ir amnestavimo politiką, taip pat ir rezistencijos dalyvių ignoravimo ir niekinimo politiką.

KGB darbuotojams atstatoma neteisėtai išgyta Lietuvos pilietybė, teisiškai ir valstybiškai nefiksujamas ir neįvertinamas prieš Lietuvą dirbusių specialiųjų tarnybų ir asmenų darbas. Apsaugos tarnybose dirba ginkluoti KGB pareigūnai, naikinamas draudimas saugos ir sekimo tarnybose dirbtai buvusiems SSSR specialiųjų tarnybų pareigūnams. Prokuratūra ir saugumo tarnyba nesistengia išaiškinti ir bausti KGB darbuotojus, o teismuose KGB medžiaga vertinama KGB darbuotojams palankia prasme. Darome išvadą, kad atitinkamuose Lietuvos ir Rusijos sluoksniuose yra pasiekta susitarimas dėl KGB struktūrų tylaus amnestavimo.

Antra vertus, Lietuvos partizanai, politiniai kaliniai yra apeinami, nepanaudojamos jų turimos faktinės žinios ir svarbi valstybės saugumo informacija, jie neprileidžiami prie archyvų tvarkymo, nušalinami nuo Lietuvos gyventojų Genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbo, archyvų aprašymo, netgi rengiamasi iškelti Centrą iš KGB rūmų. Naikinama rezistencijos dalyvių teisės komisija, nedadaroma įstatymuose numatyta Seimo komisija KGB veiklai Lietuvoje tirti.

Rezistentų nuo 1993 metų gruodžio 11 dienos vykdoma akcija "Kaliniai grįžta į kameras" rodo Jūsų priešiškumą ir beširdiškumą Lietuvai nuspielniusiems žmonėms.

Mes remiamo rezistentų reikalavimus, skelbiame atitinkamą memorandumą. Jį išplatinsime visur, prašysime paramos ginant Lietuvos valstybės garbę ir saugumą.

Pasiraše Lietuvos Respublikos Seimo nariai - politiniai kaliniai ir tremtiniai

Nuskurdintieji kaltina ir teisia Vyriausybę

Šūsnyje - daugiau kaip penkiasdešimt aplankų, o juose - 10135 i nevilti ištumtu žmonių pareiškimai, kuriuos pateikė Visuomeniniam Teismui Kauno krašto, invalidų ir pensininkų sąjunga. Kas čia rašoma?

"Esu Krasnojarsko krašto tremtyje išbuvisi 12 metų. Mane dar vaiką apiplėšė, ištremdam i Sibirą. Aš be namų iki šiolei, o jau esu pensininkė. Tie, kurie mani tėvus ir mane ištremė ir apiplėšė, o paskui vogė milijonieriai. Jie šiandien mus valdo ir gali sakytis ir daryti ką tik nori. Užtartarp jų ir mūsų jokio lygibės ženklo nėra. Viskas suplakta į vieną: sąžiningieji, vagys, nuskriausieji, prisitaikėliai, išdavikai ir t.t. Niekas neanalizuojama, nebaudžiama ir nesigailima, o plėšiamame pasigailėjimo, nesižvalgant atgal. Negalėjau net buto išsipirkti. Kuklios santaupos ir kompensacijos už tremtį pavogtos ar nacionalizuotos - kaip norite jų nėra. Gyvenimas iš pensijos - tikras skurdas. Protu suvokiu, kad esu beteisė vergė nuo pat 1950 metų, kai ištremė į Sibirą, iki šios dienos". Vanda Motiejūnienė, g. 1937m., gyv. Vilniuje, Tuskulėnų 13-27

"Mano santaupos taupomajame banke sudarė 12683 rub. (talonus). Tai kompensacija už mano ir mano brolio, mirusio lageryje, iškalėtų laikų, už tremtyje mirusiai motinai neišmokėtą pensiją, už nugriautus namus ir komiskuotą turą. Mano taupomojoje knygeliėje šiandien išrašyta - 122 Lt, o su kompensacija - 1224 Lt, iš kurios 1994 metais turiu teisę pasiūlti tik 100 Lt. Ar šitaip nepažeidžiamos žmogaus teisės? Man atsaké, jūs norėjote laisvės, - ja turite, o valstybė neturi lešu." Elenė Pakalniškytė, g. 1928m., gyv. Lentvaryje, Kilių 9-2

"Ištekėjau už tremtinio Roberto Abromaičio. Vyras sirgo džiova, vėliau ir vėžiu. Likau viena. Susilažiu dešinę koją ir du šonkaulius. Dažnai "Betanijoje" gaunu lėkštę sriubos. Prašome pasigalioti ir išspręsti pensininkų gyvybės palaikymą, nes kompensacijos už vyrą tremtį nei aš, nei vaikai negavome. Vyras buvo ištremtas iš Marijampolės rajono Saltininkų kaimo." Veronika Abromaitienė, g. 1928m., gyv. Vilniuje, Kalvarijų 128-2

"Iš Kybartų mus išveze 1941m. birželio 14d. į Sibirą. Dabar savivaldybė nenori nieko grąžinti. Pats kalčiausias tai aš, todėl, kad reikalauju savo turto, o ne tie, kurie atėmė mūsų namus". Romualdas Grigalis, gyv. Vilniuje, Žirmūnų '65-46

"Esu invalidė ir gaunu pensijos 86,36 Lt. Reikia vaistams, reikia ir skalbimo miltelių nusipirkti, ir kapų daug turiu apžiūrėti, ir anukę turiu, kuriai įspireigojau padėti, nes ji studijuoja, ir pavalgyti reikia". Vlada Seliukienė, g. 1918m., gyv. Varėnoje, Basanavičiaus 21-15

"Mano kaip gydytojos darbo stažas - 43,5 metų. Butas kooperatinis. Už jį mokėjau 15 metų iš savo kuklios algos. Dabar šio buto nepajėgiu apmokėti. Mégau teatrą, koncertus, o dabar jau neprisimenu, kada buvau teatre. Spaudos neprenumeruoju per brangu. Knigu neperku... Esu našlė. Tikėjau, kad išėjusi į pensiją lankysiu teatrą, klausysiuosi koncertų, knygas

"Esu astmatikė. Be vaistų negaliu gyventi, o penkios ampulės kainuoja 45 Lt. Jū pakanka pusantro mėnesio. Mano darbo stažas 40 metų. Aš niekad gyvenime negeriau ir nerūkau." Ona Jasukevičienė, g. 1920m.

"Esu chroniška širdininkė. Tenka badoauti. Prašau tokios pensijos, kurios užtektų nors minimaliam pragyvenimui." Bronė Juodeikienė, g. 1926m., gyv. Mažeikiuose, Naftininkų 26-8

Nebūkite nenaudėliai - ir būsite turtinė

Po pensininkų ir invalidų surengto Vyriausybės visuomeninio teismo labai naudinga susipažinti su kai kuriomis staiga išdygusių ir prakutusių verslininkų mintimis. Stai. TELE-3 vasario 24d. transliavo pokalbi su garsių Lietuvos verslininkų Arvydu Stašaičiu.

mylėčiau, poilsiaučiau, tada aš tai turi daryti kitur.

Didžiulis verslininko džiaugsmas

Kuriu sistemas, kurių tikslas - pa siekti, kad Lietuvos būtų brangūs pinigai, išaiškinti išdavimai. Žmonės taupo pinigus, juos investuodami užsidirba sau ir iš palukanų galį gyventi. Antras dalykas - išvalo nuo visų kvailycių. Kai tik pakelėm pinigų kainą, tai gamyba iš kartos nuėjo į dugnā. Daugelis galvoja, kad tai ne laimė, o aš įsitikinė, ir mano analizė bei mintis taip rodė, kad tai didžiulis džiaugsmas - kaip greitai pavyko atsisakyti gamybinių kvailycių papras ciušius bankroto keliu.

Kol nėra terminalo, - pelnas pasakiškas

Saugumo sumetimais čia niekas nenorii laikytis pinigų, taip pat ir Lietu-

vos verslininkai. Mes užsidirbam dielius pinigus, aišku, ne Lietuvoje, o dažniausiai perparduodami naftą, metalus, ir vis dėlto nenorime laikyti Vakaruose tokius didelių sumų. Esame sukūrę tokias sistemas, kuriose tie pri nagi vienu metu yra mūsų ir jų nėra niekur: nei Vokietijoje, nei Rusijoje, nei Amerikoje. Jie yra kompiuteriuose ir dirba.

Kur poilsiauja verslininkai?

Mes jau nebenorime Lietuvos įsigytinės nekilnojamojo turto, statyinių, poilsio vietu, nes serviso, kurio tikėjimės greičiau sulaukti prie mūsų ežerų, jūros, mūsų miškuose - nėra. Pasirodo - jūra, ezerai - ne mūsų, o valdžios. Ten negalima statyti, nes ten nacionalinis parkas ir privatinė nuosavybė įsigytinės nekilnojamojo turto Ispanijoje, Prancūzijoje, Portugalijoje, kur (nukelta iš 4 psl.)

1994m. kovas

TREMINTYS

3

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Ar ir tardytojas K.Milkeraitis šaukia tyruose?

Seimo narys A. Endriukaitis ir Generalinės prokuratūros Tardymo departamento ypatingai svarbių bylų tardytojas Kęstutis Milkeraitis surengė spaudos konferenciją, kurioje pastarasis padarė pareiškimą apie trukdymą tirti baudžiamą bylą dėl valstybės turto grobystumo ir užsienio specialiųjų tarnybų veiklos.

Kas privertė Generalinės prokuratūros darbuotoją kreiptis į visuomenę? Tardytojas tyrė garsiąja A. Klimaičio bylą. "Bylos medžiaga jau šiuo metu neleidžia abejojti, jog įmonės "Litcommerz GmbH" (komercijos direktorius A. Klimaitis) ir "Baltia-Union" (prezidentas A. Bakaitis) išteigtos siekiant per jas pasisavinti valstybės turta... Valstybės kontrolės departamento ir mokesčių inspekcijos pareigūnai nepajėgė sustabdyti praktiškai atviro grobystumo, nes grobystojai remiami aukštuoose valdžios sluoksniuose. Abi ūkinės struktūros organizuotos SSSR KGB transformuojantiesi verslo įmonės, kuriomis buvo pridengti į "veikiančiojo rezervo" statusą pversti šios užsienio specialiosios tarnybos bendradarbiai. Senasis ir naujai ku-

riamas užsienio specialiųjų tarnybų tinklas Lietuvoje nesudarytas ir neardomas. Teisinis žvalgybinė-griaunamajā funkcija vykdančių struktūrų tyrimas neatliekamas dėl daugelio priežasčių, taip pat ir todėl, kad nekuriama išstatyminė bazė", - pareiškė K. Milkeraitis. Tardytojas paminėjo, kad dėl KGB veiklos buvo kreiptasi į Nacionalinio saugumo tarnybą pernai gegužės pradžioje, o šiuo metu sausio 16d., ir į Seimo Valstybės ir teisės komitetą. Atsakymo nesulaukiama iki šiol nė iš vienos institucijos. Maža to, "bylą reikalaujama perduoti prokuratūros vadovybei ir nutraukti... Aiškus valstybės turto grobimas vadinamas civilinių teisiniai santykiai, kuriuose nėra baudžiamųjų nusikaltimų sudėties. O tai aiški netiesa".

Tardymo eigoje nustatyta, kad LDDP prezidiumo narys Algimantas Klimaitis keliolika kartų Lietuvoje, Minske, Maskvoje buvo susitikęs su kadriniais KGB Lietuvos darbuotojais, plk. V. Karinauskui, R. Vžesniauskui, A. Židku. LDDP pirmininko pirmasis pavaduotojas G. Kirkilas kišosi į bylos tyrimą, kreip-

Parengė
Edmundas SIMANAITIS

damasis į Generalinį prokurorą 1992m. lapkričio mėn. Pagaliau A. Klimaitis buvo paleistas iš kalėjimo.

"Šios bylos medžiaga parodė, jog korupcija, jos gijos, nusidriekusios į įvairias valstybės struktūras, taip pat į teisėsaugos organus. Todėl valstybės mastu organizuotas tautos turto grobystomas išvengia teismilio įvertinimo", - tvirtina Generalinės prokuratūros tardytojas K. Milkeraitis.

Seimo narys A. Endriukaitis paminėjo, kad jis asmeniškai ir grupė Seimo narių ne kartą kreipėsi į Valstybės saugumo tarnybos viršininką J. Jurgelį ir Seimo vadovybę dėl pavojaus valstybės saugumui. Atsakymo iki šiol nėra. "Didžiausia nerimą kelia tai, kad šios tarnybos ir institucijos, turėdamos tokį faktą, sabotuoja tolimesnį tyrimą. Esu įsitikinęs ir "krantinės" skandalas (buv. premjero B. Lubio kaltinimas piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi, E.S.), ir šis, apskritai viskas nutylima. Tokia dabar taktika. O K. Milkeraiti už viešą pareiškimą gali atleisti iš darbo", - atsakė į žurnalistų klausimus A. Endriukaitis.

Saugumo darbuotojai neskelbiами persona non grata

Lenkijos pasiuntinio p. J. Vidackio (Jan Widacki) nepalankumas Lietuvai žinomas jau seniai. Neseniai Vyriausybė gavo notą dėl Seimo nario R. Ozolo viešų pasisakymų. Kiek žinoma, iki šiol nė viena valstybės institucija nėra pareiškusi jokių protestų ar notų dėl Lenkijos oficialiųjų asmenų išpuolių prieš Lietuvą.

Lenkijos laikraštis "Nie" 1992m. birželio 18d. numerijoje paskelbė žinią apie kriminologo doc. J. Vidackio darbavimąsi Vidaus reikalų ministerijos mokykloje Legionove. Ši mokykla rengia saugumo tarnybos kariņinkus. Buvusiam socializmo lageryje visų šalių saugumo tarnybos buvo siejamos per Maskvos KGB-GRU.

Kovo 9d. spaudos konferencijoje p. R. Ozolas pasakė: "Ar galima tai vadinti bendradarbiu, ar darbuotoju. Manau, kad tai yra vis dėlto bendradarbiavimas su Lenkijos saugumu. Nepaminėti šio fakto, kalbant apie Lietuvos-Lenkijos santykius, būtų daugiau negu nekorektiška. Aš prašiau Lietuvos saugumo tarnybos vadovo p. J. Jurgelio, kad su Lenkijos saugumu pasiaiškintų, kiek pagrįstos šios žinios. Baltarusijos pasiuntinys yra buvęs KGB darbuotojas. Aš galiau suprasti, kad Baltarusija suinteresuota siučti į Lietuvą, buvusi saugumo darbuotoja, suprantamas ir Lenkijos interesas siučti čion patyrusius saugumo žmones, bet aš tada negaliu suprasti Lietuvos valstybės saugumo interesų. Jeigu tokį nėra, tai man irgi aisku kodėl. Man nekelia abejonių, kad sąmoningai nutylimi visi išsišokimai prieš Lietuvą. Prisipažstu, kad anksčiau buvau pakankamai lengvabūdžias. Skaičydamas Lenkijos spaudoje šmeižtus apie Lietuvą, į juos nereaguodavau. Pasižadu pataisyti darbo stiliumi ir mąstymo netikslumus. Turi būti paneigiamos visos netiesos apie mūsų valstybę, antraip - tu pats dalyvauji šmeižte ir mele. Stengiuosi, kad ir valstybės veikėjai reaguotų į tai, kas yra netiesa apie Lietuvą".

Prezidentas apie naftos terminalą
Vasario 28d. spaudos konferencijoje paklaustas dėl vis dar "tebezulinamo" naftos terminalo statybos, Prezidentas atsakė, kad "bus parengtas biznio planas, o statyba nemaža-apie 170 mln. Lt... Ješkom įvairių investicinių banko kreditų. Padarytas dabar veikiančio Klaipėdos naftos terminalo rekonstrukcijos forprojektas. Turėtume garantuoti eksporto ir netgi importo terminalą ten pat Klaipėdoje. Šiandien atsiranda kitų projektų su siūlymais pateikti ne savo naftą".

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Danaikinti privilegijas valstybiniam turtui grobtį

Krikščionių demokratų surengtoje kovo 9d. spaudos konferencijoje Albertas Šimėnas išdėstė pagrindines partijos socialinės politikos nuostatas: "Pirmausia reikia atsisakyti LDDP vykdymos socialinės politikos krypties. Ne paslaptis, kad valdančioji partija - tai buvusių įtakingų asmenų, turinčių tradicinius ryšius, komanda. Kol kas ši partija tokia ir liko. Todėl jos socialinė ekonominė politika tarkauja tiktai turtungiausią gyventojų, sudarančių tik 5-7 procentus, interesams. Akivaizdžių rankose kaupiasi turtas ir kapitalas. Teigiame, kad tokia socialinė ekonominė politika skatina Lietuvos turtinę polarizaciją. Vienoje pusėje - nedidelis sluoksnis gyventojų, sukaupusi kapitalą, kitoje - pertsininkai, daugiavaikės šeimos, socialiai remtini žmonės, darbininkai ir inteligentija, dirbanti mokslo, sveikatos, švietimo, kultūros srityse.

Krikščionių demokratų socialinė ekonominė politika orientuojama į vidurinį gyventojų sluoksnį. Tai harmoninga ekonominė struktūra. Kaip ją formuoti? Turim įteisinti lėšų perpaskirstymo mechanizmą, kurio šiuo metu nėra todėl, kad suformuota valstybinio kapitalo ir turto įsigijimo privilegijų ir lengvatų sistema. Štai nuo 1991m. vartojimo prekių kainos išauga 180 kartų, darbo užmokestis 53 kartus, o valstybinio turto kaina - tik 8 kartus. Pusė privatizuotino turto privatisuojama lengvatinėmis sąlygomis - pagal nominalinę kainą. Likusieji 9 procentai turto, kurį perka paprasti gyventojai, ir 30 procentų turto, perkamo investicinių akcinių bendrovėvių, parduodami 200 kartų didesne kaina. Panaikinus privilegijas ir indeksavus turta, rastuši lėšų ir gyventojų indėlių indeksavimui. Indėlius indeksuoti reikėtų 53 kartus, t.y. tiek, kiek pakilo atlyginimai".

Pirmieji apie turto ir indėlių indeksavimo būtinumą buvo prabilė konservatoriai. Statistikos žiniomis, pasak A. Šimėno, nesurenkama apie 20 proc. mokesčių. Čia reikia labai griežtos rankos: rizika nemokėti mokesčių jokiu atveju neturi būti naudinga. Taip pat leidžiant gyventojams išsipirkti kolektinius sodus, valstybė gautų lėšų tiek, kad užtektų "pragyventi porą trejetą metų".

Vleni nutylejo, kiti pasakė

Iškilmingame Seimo posėdyje, skirtame Kovo 11-osios Akto ketvirtosioms metinėms paminėti, pagrindinį pranešimą padarė Seimo pirmmininkas Č. Juršėnas. Keletą kartų paminėjo LKP vaidmens svarbą atturiant Lietuvos valstybingumą, tačiau nė žodeliu neužsiminė apie tuos, kurie remdamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucija visą dešimtmetį atstovavo šaliai ir gyné jos nepriklausomybę. Šią akivaizdžią ir pilietiniu požiūriu nepateisinamą spragą užpildė Seimo narių A. Saudargo ir K. Skrebio pranešimai.

A. Saudargas: "I Kovo 11-osios sprendimus Lietuva éjo nuo pat pirmųjų okupacijos dienų. Jie paremti trentinių ir politinių kalinių kančiomis, partizanų kova, pogrindžio pasipriešinimu... Po Kovo 11-osios visą dėmesį sutelkėme į istorinio teisingumo atstatymą. Daug buvo padaryta, bet šiuo metu Lietuvai labiausiai trūksta socialinio teisingumo".

K. Skrebs: "Kodel tapo įmanomas ir kam priklauso Valstybės atgimimo nuopelnas? ... Sovietų Sajungai pirmą ir antrą kartą okupavus Lietuvą, teisinius Valstybės tēstinumas neišnyko. Vakaruose veikė teisinius Valstybės politinio gyvenimo spektros: partijos, spauda ir juridiskai atstovavęs Lietuvai diplomatinis korpusas. Lietuvoje Valstybės tēstinumą įkūnijo rezistencija. Pats ginkluotas pasipriešinimas buvo atsakas į neteisėtą okupacinių režimų, o pasipriešinimo vadovai buvo vienintelė teisėta Lietuvos valdžia, pripažianti Lietuvos Respublikos įstatymus ir reikalaujanti iš Respublikos piliečių neprapažinti jiems primestos okupantų valdžios... Ta kova padėjo pagrindą būsimajam Tautos atgimimui ir Valstybės atkūrimui".

Kaip reiškia rezistencija ateicių? Pasipriešinimas beveik 10 metų atitolino Tautos sovietizaciją, išgelbėjo Tautą nuo priverstinio rusifikavimo ir išlaikė palankią situaciją būsimajam Tautos atgimimui... Rezistencijoje ir jos vadovybėje glūdėjo juridinis Lietuvos Respublikos tēstinumas".

Abejoti okupacijos faktu pavojinga!

Seimo Opozicijos lyderis prof. V. Landsbergis paskelbė pareiškimą, kuriamo rašoma, kad "1991m. liepos 29d. sutartimi Rusija pripažino Lietuvos nepriklausomybės aktus ir pasmerkė SSRS įvykdytą agresiją... Rusija, pasiskelbusi SSRS paveldėtoja, perėmė ir atsakomybę už Lietuvos okupacijos žalą, kuri turi būti atlyginta. Dabar stebināti atrodo informacija, jog Lietuvos Prezidentas ketina artėjant į Baltijos šalių viršunių susitikime svarstyti, ar Lietuva ir kitos Baltijos šalys buvo SSRS okupuotos, ar ne, galbūt net kreiptis į pasaulį dėl pakartotinio okupacijos pripažinimo... Jau vien abejonė okupacijos faktu reikštų didžiulį mūsų valstybės interesų pažeidimą ir jos pagrindinių nepriklausomybės dokumentų peržengimą."

1994m. kovas

TREMINTINYS

4

Nebūkite nenaudėliai - ir būsite turtingi

(atkeita iš 2 psl.)

galime poilsiauti. Esam priversti įsi-gti kitų valstybių pilietybę.

Kokį vandenį geria verslininkai?

Ta (kalbama apie sveiką aplinka, P.D.) padarys tiktais piniginių žmonės. Jie, turėdami pinigų, gali sau leisti už-sisakyti specialiai maistą, specialiai vandenį. Kas galėjo prieš porą metų pa-galvoti, kad reikės vežtis iš Čekijos ar Prancūzijos geriamą vandenį? Dabar Lietuvos verslininkai jau taip daro. Vietinio vandens negeria.

Palinkėjimai prieš nušluojant valdžią

Norėčiau palinketi (televizijos ži-rovams), kad nenusimintų. Nors val-džia mums tikrai nepadeda, bet jū mū-sų nesunaikins. Jeigu reikés, mes ir jā nušluosim! O mokyti reikia pirmiausia, kaip M. Gorbačiovą buvo pasakęs, pradedant persitarkyma nuo savęs. Ir jeigu šiandien esate įsi-tikinę, kad Gariūnai yra blogi, tai pirmiausia sugriaukite tą įsitikinimą. Ei-kite į Gariūnus, eikit į kitus turgus

pasimokyti, kaip tvarkomi pinigai, kaip reikia gyventi. Būkite naudingi žmonėms, nebūkite nenaudėliai, ir ta-da būsite turtingi žmonės.

Gal išvados, gal susimąstymas?

Išlikusieji gyvi partizanai, poli-tiniai kalinių, tremtiniai Dievo valiai jau visi garbus amžiaus pensteininkai. Kas jie, už kokį Lietuva grūnėsi ir kentėjo, kas ir už ką juos nukrito ir naikino - jau analptol ne paslaptis. Jie dar su-spėjo sustinti rankomis Baltijos kely, pabudėti prie TV bokšto ir Parlamento. Jie iš tėsų "praziop-sojo" momentą, kai Sajūdis ir Ne-priklausomybė atidare steną, ir nepasipelnė iš naftos, komplute-rių ar metalų perpardavinėjimo. Likę beturčiai, tapo nenaudėliai, visiškai nenaudingais žmo-nemis. Jie jau nevažiuos geriamojo vandens, Prancūziją plikti.

Verslininkų lyderis kalbėjo ne-vien savo vardu.

Parengė Paulius DEMIKIS

Iš "Lietuvių fronto bičiulių Los Angeles samburio" 26-ųjų politinių studijų išvadų

Paskaitas skaitė poetas Bernardas Brazdžionis, Lietuvos ambasadorius Venesueloje dr. Vytautas Dambrava, JAV-Baltijos fondo biuro Vilniuje ve-deja Vilija Jonkaityté ir JAV LB Kraštoto valdybos pirmininkas Vytas Ma-ciūnas. Simpoziume "Kas gera ir kas gerintina Lietuvoje" pareiškimus ir siūlymus padarė adv. Žibutė Brin-kienė, dr. Algirdas Kanauka, Juozas Kojelis, Ignas Međziukas, Algis Rau-linaitis ir kun. Aloyzas Volskis. Dvi-dienas trukusiuose svarstymuose da-lyavo per 270 Pietų Kalifornijos lietu-vių, iš kurių 34 dalvavo diskusijoje.

Išvadas formulavalo LFB Los Angeles samburio vadovyba-Juozas Kojelis (pirmas), dr. Zigmantas Brinkis, Elena Vidugirienė ir Vytautas Vidugiris, konsultuojant Žibutei Brinkienei, Danguolei Na-vickienei ir Algiui Raulinaičiui.

Iš paskaitininkų ir referentų pareiš-ty minčių bei kitų diskusijų dalyvių ar-gumentų komisija daro tokias išvadas:

1. Valstybės, kuriose nėra reli-ginės laisvės, politinių bei socialinių tei-sių apsaugos garantijų, kultūrinės au-tonomijos teisingumo ir humanistinių tradicijų, išvirsta į diktatūras, o jū val-džios - į tironijas.

2. Sveikiname Lietuvos Respubli-kos Seimą ir Vyriausybę už suderini-mą nuomonų oficialiai pareiškštai-norą įstoti į NATO sąjungą.

3. Lietuva, kol dar nėra integra-vusiai kolektivines Vakarų saugumo sistemas, išgyvena kritišką istorijos lai-kotarpį ir jokiu būdu negali remtis vienpartine užsienio politika. Tos po-litikos principai turi būti apsvarstyti, priimti ir vykdomi visų pagrindinių politinių jėgų sutarimui.

4. Jokiu būdu Lietuva neturi duo-ti Rusijai laisvų rankų per savo terito-riją ir oro erdvę leisti karinį transportą. Tik gavusi specialias NATO šalių ga-rantijas, gali leisti išvežti okupacine kariuomenę iš Vokietijos ir demilita-rizuojamas Karaliaučiaus sritis.

5. Vykdymada referendumu išreik-stant Lietuviai tautos valią, Rusijai nesleidžiant į rimtas derybas, Lietuvos vyriausybė okupacijos metais padarytos žalos reparaciją klausimą turi neatlaikiai kelti tarptautiniuose forumuose.

6. Kol egzistuoja reali grėsmė Lie-tuvos valstybės saugumui iš išorės, modernių karinių pajėgų sukūrimas ir visos tautos ruošimas visuotinei tau-tos rezistencijai turėti būti vienas iš

pagrindinių valdžios uždavinii.

7. Rengiant Lietuvos įstatymus ir keičiant parengtuosius, Lietuvos teis-e-tvarkos organai turėtų paveikiau naudotis Vakarų teisininkų patirtimi.

Prie Vytauto Didžiojo universiteto Kaune kuo skubiau organizuotinas Teisių ir Politinių mokslo fakultetas nauja, i Vakarū orientuotai teisininkų, diplomatu ir politikų kartai ruostti.

8. Nors dalis KGB archyvų sunai-kinta, bet išlikusioje dalyje uždoku-mentuota dar daugelio sovietmečio politinių kalinių, tremtinų, žuvusių ir gyvųjų rezistentų likimai ir kita lietuvių tautos martirologija. Genoci-do bei rezistencijos tyrimo centro vadovas turi būti skiriama bendru vyriausybės ir politinių kalinių bei tremtinų organizacijų sutarimu, kaip nu-matyta Seimo nutarimo Nr. I-302. Skriant Genocido vadovą, vete teisė pri-klauso ne vyriausybei, bet politiniams kaliniams ir tremtiniams.

9. Penkiadesimt metų izoliacijoje išbuvisi ir nuožmias ateistų persekio-jimus patyrusi Lietuvos Katalikų Bažnyčia yra iš vidaus pažeista ir kiek atsilikusi nuo II Vatikano susirinkimo pokyčių dvasios. Lietuvos katalikams reikėtų pasvarstyti, kam teikti pirmenybę bažnyčių statymui ar sužalo-tos tautos dvasios atgaivinimui.

10. Kunigai su kunigystės sakra-menitu savanoriškai prisima bažnyti-nės drausmės prievoles, tačiau šalia pastoracinių pareigų, kaip visame kultūringame pasaulyje, jiems neturėtų būti griežtesnių apribojimų kaip valstybės piliečiams dalyvauti visuomeniame gyvenime.

11. Išėivijoje veikianti Lietuvos Ra-štojų Draugija pratesė nepriklausomos Lietuvos raštojų organizacijos egyptavimą. Lietuvos Raštojų Sa-junga okupuotoje Lietuvoje buvo iškurtą 1940m. ir, iki nepriklausomybės atkūrimo 1990-aisiais veikė kaip maskvinės raštojų sąjungos filialas. Šias dvi organizacijas skyrė ir tebe-skiria moralinė siena. Ją panaikinti galima tik visiems pripažinus padarytas klaidas ir prispažinus dėl prasi-tenkimų su tautinės ištekimybės nuo-statomis. Kad raštojai tautoje atgautų moralinę jėgą, 1940-1990m. laikotar-pis turėtų būti kritiškai įvertintas, su-derintos nuomonės ir abiejų organiza-cijų vardu gal ne tik Lietuvių, bet ir viso pasaulio raštojams paskelbtą

pasprendžia skyrių tarybos.

Sajungos narys, užpildęs nario įskaitos kortelę, gauna atitinkamo pa-vydzio pažymėjimą. Nario įskaitos kortelės saugomas Sajungos skyriuo-se ir Centro valdyboje.

Sajungos nariai persikelė iš vie-nos gyvenamosios vietas į kitą, turi iš ankstesnio skyriaus išsiregistravoti ir išsiregistravoti naujam.

II Lietuvos politinių kalinių ir tremti-nių sajungos nariais negali būti:

- asmenys, dalyvavę taikių žmo-nių žudynėse, jei jų kaltė įrodyma Lie-tuvos Respublikos teisėsaugos organu;

- asmenys, dėl politinių prieža-sčių išremti iš vienos Lietuvos vietas į kitą;

- perkeltųjų stovyklose (DP)

Vokietijoje, Austrijoje ir kt. gimę vaikai;

- politinių kalinių, tremtinų, pasi-priešinimo dalyvių šeimos nariai (tė-vai, žmona, vyras, vaikai), pritarian-tyς Lietuvos politinių kalinių ir tremti-nių sajungos įstatams ir norintys da-lyvauti jos veikloje, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietas.

Priėmimo į Sajungą klausimus

iš LPKT sajungos įstatų

DĖL LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS NARYSTĖS

priklausymą Sajungai sprendžia sky-riaus taryba;

- asmenys, dirbę SSSR represinėse struktūrose (milicijoje, stribais ir pan.), bet vėliau nukentėję ir tos pačios sis-temos represuoti (igaliomų viršij-mas).

III. Narystė nutraukiamą:

- nario pareiškimu;

- nariui mirus;

- pašalinus iš Sajungos, kai narys nesilaiko įstatų, nevykdo jos sprendimų, veikia prieš Sajungos interesus, nemoka nario mokesčio, kai Centro Taryba arba skyriaus Taryba nu-spredžia, kad tolimesnis nario buvi-mas Sajungoje nesiderina su jo netin-kamu elgesiu ar veikla, taip pat išaiš-kėjus bendradarbiavimo su užsienio specialiosioms tarnybomis faktui.

II Sajungos šalina skyriaus taryba. Nėsutinkantis su pašalinimo mo-tyvais Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos narys turi teisę kreiptis raštu į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Centro Ta-rybą ir Garbės Teismą.

Civilinės saugos tarnyba visada pasirengusi veikti

Kaip ir savanorių gretose, kariuomenėje, policijoje, taip ir šioje, kol kas dar mažai žinomoje visuomenėje tarnyboje, dirba partizanų, politinių kalinių, tremtinų valkai, tarnaudami

Tėvynel. Civilinės saugos departamento direktoriaus pavaduotojas plk. ltn. Viktoras Brazauskas sutiko atsakyti / mūsy korespondento E. Simanavičiaus klausimus.

Kada buvo įkurta Jūsų tarnyba?

Minėdami Lietuvos kariuomenės dieną, šventėme savo tarnybos dvejų metų sukaktį. Civilinės saugos departamentas sudaro centrinius aparatą Vilniuje, aštuoni regioniniai skyriai: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės ir Utenos, be to, specialiosios pajėgos, būtent, gelbėjimo rinktinė Kaune ir po būri regionuose, centrinius mokymo centrus ir ryšių mazgas - Nemenčinėje.

O kokie pagrindiniai Civilinės saugos departamento uždaviniai?

Mes prognozuojame šalias teritorijoje galimas ekstremalias situacijas, tu situacijų sukelius padarinius ir, žinoma, gelbėjimo veiksmus. Juk reikia įspėti valdžios struktūras ir gyventojus apie gyvybei ar sveikatai gresiantį pavoją. Mokome gyventojus, kaip apsaugoti, ištikus stichinei nelaimei ar gamybos avarijai. Stai ir dabar ištvinus Nemunui prie Šilutės ir žiočių aktyviai veikiami nelaimės ištiktame rajone. Rūpinamės ir mūsų piliečių apmokymu nesmurtinio pasipriešinimo veiksmų, jeigu kraštą okupuotų svetima kariuomenė.

Ar per šiuos dvejus metus teko imtis praktiškų darbų ir kokių?

Taip, dirbame ne tik kabinetuose, nors labai pravartu pasinaudoti Vakarų šalių patirtimi, pirmiausia - kuriant normatyvinius dokumentus. Šalinome uragano, gausaus sniego sukelius padarinius, gelbėjimo Nemunu nuo Baltarusijoje išlieto mazuto gesinome gaisrus miškuose ir durpynuose. Teko rinkti ir neutralizuoti kenksmingas medžiagas (pavyzdžiui, pesticidus, gyvūnsabrij), taip pat dirbti kitokius skubius ir pavojingus darbus. Buvome išvykę į avarijų ir nelaimių vietas daugiau kaip 60 kartų. Operacijose dalyvavo daugiau kaip 500 tarnybos kareivių ir karininkų.

Ar tenka bendradarbiauti su kitomis tarnybomis?

Glaudžiai bendradarbiaujame ir kartu veikame su Priešgaistrinės apsaugos departamentu, policija, lauko kariuomenės daliniais, savanoriais. Aplinkos apsaugos departamentu.

Ar esate pasirengę, jei įvyktų avarija Ignalinos AE, Jonavos "Azoto" įmonėje arba Mažeikių naftos perdirbimo įmonėje?

Tokiems atvejams rengiamės nuolatos. Štai praėjusių metų liepos 27-28d. buvo organizuotos pratybos imituojant avarijos Ignalinos AE padarinį likvidavimą. Pratybose dalyvavo Švedijos ir Latvijos atstovų.

Ar turite pakankamai gerai parengto personalo ir technikos?

Kvalifikuotų pareigūnų stokojame. Maži atlyginimai Trečiadienis etatų laisvas Trūksta ir specialios įrangos, technikos. Tačiau esame optimistai. Lietuvos žmonės pripažins, kad esame reikalingi. Tikimės, kad ir lėšų rasis. Savo ruožtu stengsimės, kad nelaimės atveju niekas nebūtų paliktas likimo valiai.

Ar Jūsų tarnyba ginkluota?

Ne. Apie mūsų veiklą jau pasakoju - ginklai nereikalingi.

Ačiū už pokalbi.

Viltis ir savigyna

Tėvynės Sajunga kviečia piliecius telktis į pilietinę koaliciją "Viltis ir savigyna". Lietuvoje arteja savivaldybių, galbūt ir Seimo rinkimai. Rinkimai tai demokratinius būdas gintis nuo blogos valdžios ir jų keisti. Visuose valdžios lygiuose būtinės atsinaujinimas. Korumpuotus, savanaudiškus, žmogų bei Lietuvą niekinančius valdininkus reikėtų pakeisti nesusitepuais, nepirknaudžiajančiais valdžia. Plati pilietinė koalicija "Viltis ir savigyna" einant į rinkimus bendru sąrašu bus pajęti laimeti prieš komunistines jėgas, nesvarbu, kaip Jos vadintių ir kokių "gerovių" dar sykį žadėtų.

Rapolas DIRSÉ

1994m. kovas

TREMINTINYS

5

(Tėsinys. Pradžia 1993, Nr. 7)

19. Herbas skuba

i ... mirti

(...)

Dar tave neviliojo nei žemę, nei saudę
Dar tave nebučiau rytose migla
Dar tave nesububo audringoji meilė
Dar tave nevilio paslaptinė tylo

Cibava

1948. I. 20

Ramis

(Iš Aušrelės sasiuvinio)

Žinia apie Ramio ir jo dviejų vyru arėstą, sužeistą Žaibų suėmimą ir Akačijos išspogdinimą jau skriejo per apygardą. Herbas labai nerimavo ir skubėjo. Ramis apie štabo būtinės vietą nieko nežino, bet Žaibas?.. Sakalas labai pasitikėjo Žaibų savo rinktinės štabo nariu, bet maža kas gali nutikti.

Vizbarų sodybą Herbas pasiekė dar tamsoje. Sulojo šuo. Šeimininkas Juozas Romanskis išėjo laukan. Netrukus Sakalas, Stumbras ir atvykėlis tarësi, ką daryti. Jau brësko. Nutarė palauti vakaro. Dieną trims vyrams pasitraukti nesaugu. Visi nusileido į slėptuvę.

Paprastai kas nors iš namiškių būdavo lauke pasikeisdami eidavo sargyba. Po pietų Juozas su žmona Marija malkinėje pjovė pliauskas malikoms. Išgirdė motorų burzgimą, patėmė ant kelio du sunkvežimius, pilnus stačių kareivų. Šie tuoj émė šokinėti per kėbulu bortus ir begët supti sodybą.

Nelaimė atslinko lyg juodas debesis. O gal pro šali praeis? Dar spėjo per vėdinimo vamzdžių išpéti vyrus apie rusų pasirodymą, ir Juozo nėrai nešliaikė: jis leidosi bėgti, o iš paskos šaudydami vijos kareivai. Sučiu-

po bégli jau kitame Šešupės krante. Parsivaré į kiemą iškeltomis rankomis. O čia jau visur knibždėjo kareivų. Jie dar šaudė į šieno šalines. Nubègusi į namus, Marytė sugriebé abi mergaites ir virtuveje ant grindų uždengé mažas savo kūnų. Rusai Stasei uždarė į seklyčią. Levai į kitą kambarį ir visus kitus atskirai, kad nesumokyti, ką šnekéti. Tardytojas Ališauskas, šaukdamas "Kur banditai?", švaistësi kumščiais lyg mažunas. Nuagdintą merviną mûši niekai gražos negausi ir narsa akivaizdi. Levutei išmušė dantį. Išniukštinių visus kamprus ir pašalius, nieko įtarino neaplikto. Nei smaigai, nei kulkos nepadéjo.

litus. Nei veido, nei rankų nematyti. Sunkiai einantis ir ginkluotų kareivų remiamas žmogus buvo nuvedintas į kluoną. Sustojo ant grendymo ir parodė ranka angos vietą. Senoji Vizbarienė-vėliau pasakojo pažinus Straigi, bet ši žinia nepatvirtinta, o močiutei jau seniai amžinatis.

Baudéjai émė judinti dangtį. Atėjo tragiskos atomazgos momentas... "Tauro" apygardos statuto 21 ir 40 straipsniuose išrašyta, kad "Laisvës Kovotojas nepasiduoda gyvas su ginklu į priešo rankas". Toki griežtą reikalavimą salygojo partizaninio karo patirtis. Civilizuotame pasaulyje karb belaisviai nekankinami ir nežudomi.

informacijos šaltinis. Čekistai mokéjo "daryti" bylas. Bendražygių žüty, artimųjų arba rémęj tremtys, lageriai, persekojimai storindavo jas. Todél gynybai nepritaikytoje slėptuvėje aptiktai partizanai, negalédami stoti į atvirą kovą su prieu, mirti pasirinkdavo ne dėl bailumo. Tokia mirtis tai aiškiai suvoktos pareigos ir milžiniškos atsakomybës už kovos draugų ir rémęj likimą suvokimo aktais, prilygstantis garbingai, didvyriškai mirčiai kautynių lauke. Toks aktas nutraukia okupantu nutvertą siulą. Mirusieji nekalba.

Šabio dokumentai iš būtinės būdavo išvēžami kitur. Paskutini

stiprybë ir ryžtingas apsisprendimas jaudina ir stebina. Jie nebuvu pirmieji, priemusieji tokį sprendimą, nebuvu ir paskutiniai. Tačiau jie iš tų, kuriems atsikûrusi Valstybë dar netaré padékos žodžio, dar neparodë pagarbos. Tai kasdienvi vis didéjanti skola.

Per atidarytą angą laukan virto dūmai. Baudéjai atvedé Levutę ir ištumė ją vidun. Nei rusai, nei tribai į bunkerį išstū nedrįs. Ant stalelio degé lempa. Popieriai nedegé, tik gruzdėjo. Prie angos guléjo susumukę Herbas, Sakalas- atsilošės ant gulto. Stumbras- užsikniaubės prie stalelio, o ranka- ant žemës. Šalia pistoletas. Rusų viršininkai Levutei liepë pirmiausia išskelti į viršų visus ginklus. Paskui į slėptuvę įgrûdo senią motiną ir jos žentą Juozą. Mama rišo žuvusiuoj kojas virve, o kiti trauké kūnus į viršų. Suguldé partizanus prie maniežo į vieną gretą. Gražios Lietuvos kariuomenės uniformos, antpečiai su karininkų žvaigždėmis ir nematyti Vyauto rinktinės antisuvai ant rankovų labai nustebino užpuolikus. Marija Vizbaraitė-Romanskienė prisimena, kaip rusai tarpusavyje kalbėjosi: "Eto ne bandity, eto nastrojasičje partizany". Čia lavonų nenekino, nespardé, nesityciojo iš jų. Ta pati pasakotoja mena du rusus, matyt, viršininkus. Vieno iš jų antpečiuose buvo dvi ar trys didesnés žvaigždutės. Jis buvo ramus. Kitas vilkėjo odine striuke, išsidus vaikščiojo ir prasta lietuvių kalba vis kartoj: "Kokia šandė mums dėna! Šandė kaledos, šandė velykos!" Marija vėliau matyda į ji mieste "kartu su kitais enkavedistais". Jo payardės Marija nežino.

(B.d.)

Edmundas SIMANAITIS

Iš Sūduvos krašto istorijos

O iš namiškių niekas neprisipažino žinias ką nors apie "banditus". Kluone trypé ilgiausiai. Tada prie abiejų kluono durų pusiai susprogdino užtaisus. Nieko! Tik lentas į šipulius sudraskė. Tobula angos konstrukcija bûtų tikrai išgelbėjusi partizanus, jei ne išdavystė. Bergždžiai sugaše keletą valandų, baudéjai griebési kito bûdo. Ant kelių, netoli to paties kaimo gyventojo Šato sodybos, stovėjo dengtas sunkvežimis. Iš jo skrido širdį veriantis kankinamo vienišio balsas. Aplinkui sukiojosi kareivai. Galima tik spėlioti, kas buvo tas nelaimingasis. Paskui prie Vizbarų kaimo vartų privažiavo, galimas daiktas, tas pats sunkvežimis. Iš jo išlaipino žmogų, apgaubta palapine-apsiaustu, suništus virš galvos ir siekiančiu vyriškuo-

Ten nukautiej, sužeistieji ir belaisviai laikomi neišvengiamu karo padariniu. Okupantų baudéjai, išauklėti nesutaikomos ir negailestingos "klasių kovos" dvasia, nebuvo skrupuliniai, jų nesaištė jokios krikščioniškojo demokratinio pasaulio dorovés normos, tačiau represijų "technologiją" jie, kaip ir vokiečių naciai, slépë nuo visuomenės. Tai neginčiamai rodo, kad represijų ideologai, organizatoriai ir vykdytojai gerai suvoké darą nusikaltimus žmonijai. Į čekistų naugus pakliuves partizanas būdavo pasmerktas ne tik patyčioms, smurtui, dvasinėms ir fizinėms kančiomis, bet labai dažnai ir mirčiai. Prieš akitis žiūrint, kiekvienas suimtas partizanas, ypač vadas, buvo ir svarbios

kartą (tai buvo 1948m. rudenį) Juozas Romanskis gavo Sakalo užduotį nuvežti į Vyšnialaukio kaimą pieno bidoną su dokumentais. Marija atsimena, kad bidono dangtis buvo apilietas vašku. Ir dabar slėptuvėje buvo nemaža šūsnis dokumentų ir nuotraukų. Vyrai surinko juos į krūvą, apipylé iš butelio tam tiksliu laikomu spiritu ir padegé. O po to nuaidėjo trys šūviai...

Mes nežinome, kokius paskutinius žodžius pasakė vienas kitam laisvës kovotojui, prieš išeidami į Anapili. Gal jie paraše atsisveikinimo laišką? Gal sukalbėjo priešmirtinę maldą? Gal tas laiškelis liko kur paslėptas ar pateko į dar neištirtus, nespėtus sunaikinti KGB archyvus? Kovotojų dvasios

Partizanai

Jau nuo 1946m. ankstyvo pavasario skrido kalbos, kad apie Pažuolius, Vajalius, Pavarų veikia gerai ginkluotas partizanų bûrys. Matyda, žmonės paryčiais pievoze nukrëstą rasą eita vora daugelio žmonių.

Kiti sakesi ir matę. Esą vokiškomis uniformomis, ginklai irgi vokiški, bei kalba lietuviškai. Ne vieniniai. Bet prisausti enkavedistų, ne karta į Kuktiškių apylinkes buvo atlikę vyrai net nuo Ignalinos. Mûšiškiai irgi patraukdavo į Labinoro girią, į Minčios miškus.

Šie partizanai nebuvu bûlūs, bet žmonių vengé, tik kartais paklausdavo, ar nemané skreby, kareivų.

Keista, bet tai šen, tai ten žmonėms émė dingti avelės, rasdavo išmelžtas karves, éjo kalbos, kad partizanai atémė batus, drabužius. Niurnėjo, pyko žmonės, bet ką gi darysi- ir partizanams sunku, ypač toliau nuo savų pasitraukus.

Užrištomas akimis- į bunkerį

Buvo dar naktis, kai į uodžiaus vadino Pagilibiškio kaimo pienininko Stasio Žalnierius kierë pasigirdo žingsniai ir kažkas pasibeldé į duris. Žalnierius atidare duris- partizanai. Šio to paklausinėje, užrišo akis ir išsivedé. Vedé gal pusvalandį, o atrišus akis suprato esąs bunkeryje. Degé lempa, ant sienos kabojo kryžius, šventejų paveikslai, vyrai sulaukė meldési. Paskui pradėjo kalbëti apie apylinkes žmones. Girdi, atsirađę daug rusų šnipų. Suims kurį, priimuša, palai kojas paras daboléj ir užverbabav paleidžia. Piktai kalbėjo apie Stasio Ivoni. Onutę Katinaitę. Tuos irgi neva palaike savaitę ir užverbabav paleido. Žalnierius užginčijo- negali būti: Onutę partizanams kepures, uniformas siuva, į partizanų ryšininkę, o ne šnipę!

Paleistas Žalnierius suprato, kad bunkeris įrengtas Pažuolių Gylio klojime. Eidiamas namo džiaugési, kad liko gyvas ir apygyné kaimynę. Užéjës pas Vincą Katiną, pasakojo gérédamas palaldžiai partizanais ir pasigyré išgelbëjės Onutę nuo nepelnytos mirties. Girdi, vos pavyko įtikinti partizanus, kad jų ryšininkė Lyg ir patikėjo, aprimo, o buvo visai ijdükė.

Šetono pinklėse

Neramu pasidare Katinams: kokie čia partizanai, jei saviškiai nepasikriti? Savi turėti žinot. Nerimas sustiprėjo, kai rusų kareivai prie laukus pradėjo tastyti kažkokius laidus, éjo į namus, vaikščiojo po kambarius. Ko jiems reikia, ko ieško- nepasaké, tik paskui ilgesniams laikui apsistojo pas Antaną Žalnieriu.

Tardymas

1946 metų liepos 2-osios naktį partizanai į Pažuolių bunkerį atsivaré Stasių Ivoni. Apkaltino Tévynės išdavimui, šni-piréjimui bolševikų valdžiai. Septyniolikmetis Stasys, išgirdęs tokius kalinimus, žado neteko: jis partizano Klaipėno broli, laiko išdaviku!

Matydamas piktus svetimus veidus, Stasys prašo leisti jam susisiekti su vietiniuose partizanais. Šie paliudyti, kad jisne išdavikas. Bet partizanams šito maža: jis turis raistiškai pasiaiškinti ir irodyti nekultumą. Pasiaiškinimę tardytojui Vanagui Stasys rašo esąs trečiosios LLA (Lietuvos laisvës armijos) apygardos ryšininkas, slapyvardžių Kova, pažystantis ryšininkus. Mirtę. Audrą, pamini ir savo seserį Jadvygą. Apygardos štabas iki jo arėsto buvo netoli jų vienkiemio, miško aikšteliéje. Ten, bunkeryje, yra brolis Pranas mašinéle spausdinio atsaukimus, laikraštelius "Aukštaičių kova". Kai jis suéme, štabas persikélé arčiau Kuktiškių. Per tardymą jis nieko nepasaké- apsimetę kvailiuku. Kai jis paleido, brolis Pranas (sl. Sakys) išpėjo, kad dvi savaites nei į štabą, nei pas ryšininkus nei, nes stebés MGB. Nutraukus ryšius, jis ir suéme šie partizanai. Vanagui to maža. Jeigu jis paleido, vadinas, užverbuota! Neigudusia ranka, kreivomis raidëmis, Stasys išsakė žingsniai ir girdė, kad jis buvo ištrauktas į slėptuvę.

Ta pačią naktį partizanai įsibrovë į Vinco Katino trobą. Įpuel į kamara. Onutę Katinaitę rado gulinią. Liepë greičiau apsivilkti. Septyniolikmetė

mergaitė atsisveikindama pabučiavo broliuką. Prie tévų nepriileido. Išbègë laukan. Vincukas pamaté, kaip užrišo paliko, liepę keliais valandas nejudeti iš vietus ir niekam apie jvkyj nepasakoti.

"Partizanai" tampa smogikais

Kai Kazimieraicičio partizanai užduotį atliko, reikėjo tartis dėl tolimesnių veiksmų. Drg. Čiurakovui nusakiai padėti, nutarém Kovo seserį paleisti, o Mirtą ir Kovą perduoti MVD-: užprotokolavo vienas smogikas, vis dar apsiometęs partizanu. Suderiné su "partizanais" veiksmų planu ir laiką, enkavedisi krësdami mišką "užtiko" bunkerį ir iš jo ištempé Stasių Ivoni. Gerai apduažé, iškankintą bernioką varësi prie bûdos, kurioje jis buvo "sugauta" Onutę Katinaitę. Pakeliui smogikas Lobovas (sl.) kulkosvaidžiu trenké S.Ivoniui į galvą, ir vaikinas krito vietoj negyvas. Sokolovo smogikų auka buvo užkasta netoli Rūdynės vienkiemio. Vitkaus beržyne, o kapo vieta gerai užmaskuota.

Vėliau, klausinéjamas apie S.Ivonio nužydymą, Lobovas teisinosi, kad gerai nenugirdęs, ką jam saké smogikas. Kelmas: tas saké "vödij" (vedžiot), o jam pasigirdo "ubij" (užmusti), tai ir trenké banditui.

Malecklisklo (turėtų būti Maleckamio- B.J.) kaimo Tauragnų valsčiuje, Utenos apskrityme velké majoro Sokolovo specjalioji grupė. Utenos apskrityme nemaža paželdimų. Grupė pasipeilinimo tikslas apiplėšė, keletą Kuktiškių valsčiaus ūkių: atimtinėjo kostiumus, batus, laikrodžius ir kitus nešlojamus dalkus, o grupės dalvius Labelkis kostiumą atidavé motinai, kad parduotų turgtuje. Ši buvo sulaukta ir atvesta į apskrities milicijos skyrių. Pilietis tvirtina, kad jis apiplėšė ne bandital, o kareivial. Ir istrebiltelial.

Ko gero, niekas jau nebeparodys nei Stasio Ivonio, nei Onutės Katinaitės kapų. O Jadvyga Ivonytė netrukus vél buvo suimta ir dingó be žinios. Sokolovo smogikai, išėjé į užtarnautą poliši, gali ramiai miegoti, nes nei liudytoj, nei įkalčių nera.

Vietoj epilogo

"LTSR Vidaus reikalų ministrių generolui majorui dr. Bartušiūnui

Birželio ménési Švenčionyje Utenos apskrityme velké majoro Sokolovo specjalioji grupė sulaikė bandos ryšininką Ivoni ir neteisėtai jį sušaudė. Specjaliosios grupės veiksmai išsifruoti, pardaryta nemažai neteisėtų veiksmų. 1946. VII. 10. Utenos m. Nr. 37/140

VRM Utenos apsk. skyriaus viršininkas majoras **Cesnokovas**"
Tikiuosi, skaitytojai suprato, kas buvo tie "Lietuvos partizanų sąjungos (LPS) kovotojai". Gal kai kas dar atsimena ir per TV "Krantų" laidą rodyta smogikų vadą Sokolovą, ramiai leidžiantį dienas Antavilių senelių prieglaudoje. Nei raganų, nei velnii neberemedžiamo. Gyvenimas "stabilizavosi". Taigi atleiskime savo priešams, o jie gal kada nors už tai atslygindami vél surengs šetonišką vaidinimą.

Balys JUODZEVICIUS

Apolonija ir Ona Katinaitės su broliu Vincu. 1945m.

1994m. kovas

TREMINTINYS

6

(Tėsinys. Pradžia Nr. 5)

1946m. areštuojami gimnazijos mokiniai. Iš mano klasės areštuojamas Antanas Kizelevičius, iš žemėsniųjų klasiu 14-mečiai: Pranas Cibuls-

Mūsų darbo vieta

kas, Vitas Vabuolas, Vitas Petuška, Vitas Samaravičius, Romas Rudzinskis. Mat jie Stalino garbei sudėjo dainą ir už tai buvo išvežti 10-iai metų

Antano Jezersko laidotuvės

Sibirą.

1948m. gegužės 21d. po lietuvių kalbos egzamino sužinojome, kad suimtas klasiokas Juozas Pečiulionis ir Vytautas Krivonis Ogtvės pilnos karei-

Lietuvių šventė Sibire

vių... Motina liepia man bėgti. Bet kur? Netoli gyveno dvi senutes. Pasiekiau 13 metų sesutę Virgiliją ir išeju iš namų pas tas senutes. Trečią val. nakties išgirdome stipriai beldžiant į duris. Mus išsivarėdu ginkluoti leitenantai, lietuviai. "Liaudies gynėjų" buveinėje iš mūsų išsityčiojo, vadino fašistėmis, nacionalistėmis ir uždarė į kalėjimą. Čia radome pilną kamerą moterų. Susitikau su savo sesute Danute. Už sie nos, kitoje kameroje- vyrai. Čia, pasirodo, kalėjo klasiokai Juozas, Vytaus,

Važiuojame į Sibirą, o duonos-nė gramo. Tiesa, močiutė atnešė mums duonos, tačiau "liaudies gynėjas" Jonas Melnickas, "pašventinės" broli Vytautą šautuvo buože, duonos paimti neleido. Vakarop, sukišę visus į mašinas, atvežė į Šeštukų stotį. Čia mūsų jau laukė paruošti gyvuliniai vagonai su užkaltais langais.. Prasidėjo kraupūs verksmai. Moterys iškėlusios rankas šaukėsi Dievo, maldavo pasigalėjimo. Jauna moteris su dvemis mažais vaikeliais uždaivavo:

Aldona KADZIAUSKAITĖ-BASEVIČIENĖ

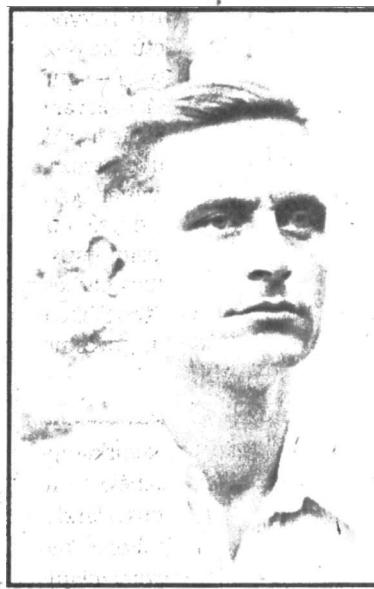
KAIP MUS PERSEKIOJO "LIAUDIES GYNEJAI"

Su mažais ryšuliais ir su savo vaikais
Iškeliau jam į toliną Sibirą.

Tai buvo Motiejūnienė iš Šventežerio kaimo. Ji visą kelią dainavo gražias partizaniskas dainas. Pervažiavus Uralo kalnus, pradėjo mus "maitinti"- gaudavome kopūstų su žuvies galvomis vieną kartą per parą. Žmonės viduriavo, vagonuose atlikdavo gamtos reikalus. O čia dar ir utėlės pradėjo pulti. Vienoje stotyje iš gretimo vagono išnešė mirusią Lazdijų gyventoją Kinienę. Važiavomė tris savaites. Pagaliau sustojome Čeliabinske. Paskutinė stotis buvo Ka-

Darbai Sibiro taigoje

Algimantas Maksimavičius
Krasnojarsko kr.

pijovas. Čia dalį mūsų išlaipino, o kitus nuteze tolyti. Su krovėtiniškais, vežė 60 km kalnų takeliais. Tai buvo Sajanų kalnai. Atvežė į Saralo kaimą, išlaipi-

no mokykloje. Kaimė tyli, žmonių nėra. Mat vietiniams gyventojams buvo pasakyta, kad atvežami banditai. Čia vėl skirtė vienus į Juzekų kaimą viduryje taigos, kitus į Cibulus. Tai trys barakai taigoje su dviaukščiais gultais. Be komendanto leidimo niekas neturėjo teisės net į rajoną išėti. Buvo baudžiami piniginėmis baudomis bei karceriu. Visą jaunimą išvezė į Saralą. Apgyvendino sudedamuose, lentiunuose barakuose, buvome išskirstyti brigadomis prie medžių plukdymo darbų.

Darbas prasidėdavo 6 val. ryto. Dirbome nuo tamsos iki tamsos vandenyno. Ypač baisu būdavo dirbtis upės viduryje sunėtuose "zalomuose". Išmokome bėgioti plaukiančiais rāstais. Ne kartą teko išsimaudyti šaltame vandenye. Teko ir skėsti. Kartą ištrau-

Marija ir Teofilus
Maksimavičiai su dukra Ona

(8-10 cm ilgio), virėme sruubą, valgėme paupyje augusias uogas, akacijų sėklas, rasdavome ir juodujų serbentų. Gulėdavome labai ankstai: dažnai grižęs savo vietos neberasdavai, tik pagal kojas atskaičiuodavai. Barakai kiauri, visur šlapia, gultai pilni utelių.

Gaudavau laiškų iš gimnazijos direktoriaus Zefo. Jie teikė man stiprybės. Deja, 1949m. direktorius Zefas taip pat buvo ištremtas su šeima į Sibirą. Pradžioje rašė ir auklėtoja Lainauskiene, draugai.

(B.d.)

Traukiame lietuvišką daina

“Vado” laidotuvės

Taišeto OZR lagerių Čiunos 031 lagpunkte 1953m. kovo 5-oji aušo speiguota. Termometras rodė daugiau kaip 40 laipsnių.

Mes, miško kirtėjų brigada, gyvenome viename barake su vagonų krovėjų dieninės ir naktinės pamainos brigadomis. Šiandien mūsų brigada valgykloje papuryciavo beveik pirmoji, tad iki išėjimo į darbą buvo likusi gera valanda.

Belaikiant “ravodo”, pamačiau iš naktinės pamainos sugrįžusį Joną Urbonavičių. Priėjės atsiėdo šalia ir sunibždėjo: “Stalinas mirė!”- ir dar pridūre: “Galų gale” nusibaigė Kremliaus išgama! Ši netikėta žinia sužibo menka vilties kibirkštėle. O gal baigsis mūsų kančios? Išsiaiškinė, kad tai nugirdo iš sargybinių, nusprendėme būti atsargiai, nes už tokias kalbas greitai gali pakliūti į būrą.

Išeinančių į darbą, tą gerą žinią visi lietuvių jau buvo girdėję. Naujanę pašnibždomis pasakiai greta einančiam miško vežėjų brigadininkui Fediai Gromovui, geram savo bičiuliui rusui, buvusiam karininkui, karo metu patenkiamam i vokiečių nelaisvę ir už tai užsidirbusiam 10 metų lagerio. Fedia burbtelėjo: “Jau žinau, o tu, Kolyma, (mus abu prieš tris metus atvežė iš Kolymos), už liežuvį gal-

užsimanei pas “kūmą” į būrą?”

Dabar apie šią naujinę, pasisaugant stukačių, buvo kalbama visur, dalijamas nuomonėmis, kas bus, kas atsisės į “vado” vietą, koks likimas laukia mūsų.

Praėjus porai valandų nuo darbo pradžios, išgirdome signalą “Baigt darbą”; mat atšiuoliauves raitas pasiuntintys pranešė, kad šiandien laidoja “vadą”. O nuo mūsų kirtavietės iki lagerio- dešimt kilometrų, kad spėtum į laidotuve, reikia paskubėti.

Lageryje radome visus kalinius grižusius į darbų. Prie namų, kur gyveno įgulos viršininkai, plevėsavo vėliavos su gedulo juostomis. Dabar jau abejonių neliko. Nors viešai savo džiaugsmo reikštį negalėjome, bet iškančiuose, sulysusiuose veidiuose švietė menkai slepiamas džiaugsmas, nedrąsios šypsenos.

Mūsų brigada tą dieną turėjo eiti į pirtį. Sužinojė, kad pirtis iškūrenta, o iki pietų laiko dar yra, nutarėme nieko nelaukę prauptis darbar.

Per patį maudynės įkarštį staiga įpuoleš į pirtį “nadaroras” kad sumauros taigos meškino balsu: “Visiems į pripirti! Vadą laidoja, o jūs, fašistai, ką išdarinėjate?” Taip ir ištovėjome nuogiai visą valandą pripirtyje, kol “draugą vadą” palaidojo.

Vladas STILPA

Vilkija

1994m. kovas

TREMINTINYS

7

Z. STUNŽENIENĖ

*Skiriu senelei Antaninai Tamutienei,
kurią 1948 m. gegužės mén.,
sulaukusią 64 metų, iš Raseinių raj.
Girdvainių k., išvežę į Sibirą*

Sugrižtantys

*Iš toli, iš toli
Mes sugrižtam,
Iš to krašto, kur verkia teisybę,
Duonelaut iki šiol nedrįstanti...
Mes gyvi, mes gyvi pareinam
Išartom ežiom
per lauką
I sugriautą tėvo sodybą,
Kur protėvių vėlės laukia...
Parvažiuojam, vai parvažiuojam
Tais blezančiais
girgždančiais ratais
Kaip pats aplūžęs gyvenimas,
Gerokai netekęs sveikatos.
Mes sugrižtam, tikrai sugrižtame,-
Tik negrižta nualpus senelė-
Iš vagono
kareivis ją išmetė
Ar rugpjūtyje, ar biržely.
"Amžiną atils"- šnabžda mūs lūpos,
Ant geležinkelio pylimo
šešėlis jos klūpo...
Kiekvieną pavasarį ten
Smilgas vėjas paseja,
Apibėria rudenį lapais
Ir per stepę tollyn nuskrieja...*

Vasarį 13d. dalyvavau Vietinės rinktinės įkūrimo 50-mečio minėjime Kaune, Karininkų ramovėje. Iš pranešimo ir pasiskymų supratau, kad dar mažai žinoma apie rinktinės eilinių karių tarnybą, jų išgyvenimus.

Tarnauti rinktinėje pradėjau 1944m. kovo pradžioje Seredžiuje, 310 bataliono antroje kuopoje. Iš karto buvome aprenti vokiška uniforma, tik neturėjome lietuvišką ženklių. Apmokymas buvo trumpas bet intensyvus, daugiausia tankinės rikiuotės.

Balandžio mén. pabaigoje Serežiaus bažnyčioje prisiekėme ginti Lietuvos žemę nuo bolševikų, ir gegužės 5d. garlaiviais išplaukėme į Kauną.

Iš Kauno prieplaukos (Karaliaus Mindaugo pr.) su daina nužygiamome į geležinkelio stotį ir prekiniais vagonais išvažiavome į Vilnių. Iš Vilniaus į Jašiūnus. Čia turėjo įsikurti 310 bataliono štabas, o kuopos išskirtystos po kitus miestelius.

Mūsų antrai kuopai buvo paskirti Turgeliai, apie 12-13 km nuo Jašiūnų. Pailsejė, susitvarke, gegužės 11d. pa- traukėme į dislokacijos vietą.

1-ojo būrio vadavas buvo kap. Narkevičius, 2-ojo- vyr. leit. Bučinskas, 3-jojo būrio- leit. Petkus; ūkio dalių vadovavo viršila (pavardės neprisimėnu).

Priekyje žygiamo aštuonių vyru žvalgų būrys. Apie 14 val. pasiekėme Turgelius. Prieš mus buvo kaimas, upelis, o per upelį-tiltas. Čia, prie tilto, mūsų žvalgus ir sutiko šūviais

lenkų Armijos krajovos dalinys.

Pasigirdus komandai, "gulk", mūsų vyrai suviroto į griovius abipus kelio. Nors ir trukdydami vieni kitiems, paleido į prieš pragarišką ugnį-juoką kiekvienas naujokas buvo ištroskės kovos.

Kanada

lenkų karininkų su keturkampėmis kepurėmis. Ką jie kalbėjo su mūsų vadais, nežinau. Po pusvalandžio išvažiavo. Čia mes supratome, kad vokiečių karininkai veidmainiauja.

Kitos dienos ankstų ryta į Jašiūnus iš Ašmerios pėsti parėjo lenku pa-

eidami pro rikiuotę, įdėmiai apžiūri- nejo mūsų karius ir 12 išsirinktų sargybos lydimų vyru išsivedė.

Buvo karštasis oras, o vandens- nėlašo; apie maistą net nesvajojome. Už kelių valandų vokiečių karininkų delegacija grįžo į aptvarą ir per vortęja

susodino atgal, įmetė į mašiną ir nušautąjį.

Atvažiavome į Kauną. Prie sto- ties mus nuvedė į pirtį, aprengė vokiečių aviatorių uniformomis ir uždarė į buvusį rusų belaisvių lagerį Aukštadvario gatvėje. Po kelių dienų nuvedė į geležinkelio stoties aukštę. Išvažiavo. Grojo pušų žaliosios žiedai. Nors aplinkui buvo sustatyta sargyba, būriavosi žmonės.

Čia įstengė į atmintį vienas malonus episodas. Jauna (gal 16 metų) mergaitė tautiniuose rūbais pralindo pro sargybą su pintinėle rankoje. Priešais išrikuotus kareivius, ant juodo aikštės asfalto berdama iš pintinėlės semiamą baltą sausą smėlį, jū užrašė tokius žodžius: "Jūsų vargai, mūsų šausmai- Lietuvai tėynei!"

Susodinti prekinius vagonus, sargybos lydimi, išvažiavome Kybartų link. Vilkaviškio gyventojai, matyt, žinojo, kad mus atveža: atnešė duonos, mėsos.

Gegužės 28d. atvykome į Breslau miestą. Čia buvome apmokyti vokiškos rikiuotės, gavome kario knyges ir kareivio numerį, kurį net mau- danties reikėjo turėti pakaklėj.

Paskui mūs išskirstė po įvairius Vokietijos miestus, kuriuose buvo aerodromai ar kokios aviacijos įmonės. Aš patekau į Lignicą (Aukštutinė Silezija). Čia išbuvau iki 1945m. vasario mėnesio.

Vincas JURKŠAITIS

Artėja Motinos diena.

Norėtume pagerbti ir pasveikinti Lietuvos Laisvės kovotojų Motinas. Labai prašome visų rajonų skyrius pranešti jų rajonuose gyvenančių Lietuvos partizanų motinų adresus.

Žinias prašome siusti "Tremtinio" redakcijai, Laisvės al. 39, Kaunas, arba skambinti tel. 223508.

Ši pavasarį Kauno kraštotyrininkai rengia ekspediciją į Karelįjā. Tikslas- susitikti su šio krašto lietuvių ir plėtoti kultūrinius ryšius.

Kviečiame buvusius Karelės politinius kalinius ir tremtinius padėti rengti šią ekspediciją. Skambinkite telefonu Kaune 296936 Romualdui POVILAIČIUI.

Prašome paliudyti apie šiuos rezistencijos dalyvius, norinčius gauti rezistencijos dalyvio pažymėjimą: Feliksas Vladislavas Mi- kelevičius, Bronislava Sereikaitė-Varkulevičienė, Mykolas Kadžys, veikė Panevėžio raj.; Alfonsas Morkūnas, veikės Ukmergės raj.

Atsiliepimus prašome siusti Rezistencijos dalyvių teisių atstatymo komisijai, Laisvės al. 39, 3000 Kaunas.

UZSIENIECIAI APIE MŪS

Ordinai partizanams ir politiniams kaliniams

Per okupacijos metus (nuo 1940m.) lietuvių išmoko gero ir blogo. Vokietis gydytojas, po 1944m. sovietinės okupacijos kalintas Vorkutoje ir grįžę į savo tėvynę. Vokietiją paraše knygą apie savo gyvenimą Vorkutoje, ten sutiktus politinius kalinius ir tremtinius. Tais laikais ši knyga buvo pirmoji kregzdė, skeibianti apie tolimą Rūsių ir ten gyvenančius vergus. Jis rašo, kad lietuvių yra sąžiningi, vieningi, sugebantys įsikurti kad ir labai blogomis sąlygomis: "žūrėk, jau vienas turi ožkutę, kita- jau karvutę, nors trumpam turi pienelio sribai pasibalinti ir kitam pavaisiinti". Tas didis vargas tėvai juos išmokę būti tokiai. O kokie buvo lietuvių Tėvynėje? Lietuvos Didysis Kunigaikštis Gediminas prieš mūši prabilo į savo karius: "Kariai, man nėra reikalo priminti, kad jūs esate geri kariai. Jūs neturite ordinų ar randai ant jūsų veidų ir krūtinį, įgyti kovose. Mes einame vaduoti savo Tėvynę". Arba prieš Saulės mūši su kalavijuociais-vokiščiais, lietuvių kariuomenės vadas kreipėsi į karius: "Mes atejomė čia ne laimėti, bet mirti. Pasiziūrėkime į brolius latvius- vyrai išvaryti belaisviais vergais, o moterys palimos sugulovėmis. Mes atejomė ginti savo krašto, savo vaikų, savo žmonų, savo tėvų". Prasidėjus mūšiui; lietuvių taip įnirtingai kovėsi, kad vokiščiai sakė, jog už lietuvius pradėjo kariauti net ir lietuvių dievai. Kiek žinome, po Saulės mūšio niekad kalavijuociai nebuvę Lietuvai pavojingi.

Taip ir lietuvių partizanai ėjo ginti savo Tėvynę, tėvus, vaikus, žmonas ir seses, kovoti su tūkstančius kartų stipresniu priešu. Jie išėjo be vilties laimėti, bet tvirtai įsitikinę, kad Lietuva taps visiems laikams laisva. Dauguma jų žuvo nuo išdavikų ir stribių, žuvo nuo savujų. Yra balsų, kad partizanai, kaliniai ar tremtiniai gautų garbės žymenį, kaip kad Bobelis gavo iš A.Brazausko apdailintą ir padažytą skardelę už pasitarnavimą LDDP ir jam pačiam- Brazauskui. Taip, žuvę partizanai ir politiniai kaliniai neturėtų likti užmiršti, bet tikrieji jų medaliai- tai nevystantčios atminimo gėlės ant kiekvieno jų kapo, tariančios praeiviams: "... Aš žuvau, kad tu ir tauta gyventu..." Mums, gyviesiems, reikia perduoti ateinančioms kartoms ne pagyrimus, ne tuščią medalų skambėjimą, o už Lietuvą- kentėjusių sielos kančias, tuos garbės ženklus, kurių nenugali laikas.

Labai gaila, kad lietuviams, išblaškytiems po Sibiro plotus, dar yra daug neveikiamų kliūčių grįžti į tėvynę. Dar pasitaiko, kad ir grįžę neturi galimybų įsikurti tėvynėje ir grįžta atgal į tolimąjį Sibirą.

Juozas ULECKAS

Gerbiamą redakciją,

1948m. buvau ištremtas į Sibirą, Krasnojarsko kraštą. 1963 ir 1978m. buvau grįžę į Lietuvą, bet nepasisekę įsikurti. Tuo metu tremtiniai Lietuvoje buvo labai diskriminuojami. Teko grįžti į Sibirą.

1992m. išėjau į pensiją. 1993m. vėl grįžau į Lietuvą, bet čia tvarka dar sena. Per prezidento rinkimus manęs neįrašė į rinkėjų sąrašus, nors turėjau Lietuvos pilietio pažymėjimą. O svarbiausia- neduoda pensijos, vis randa kokių kliūčių. Apie savo bėdas parašau į "Lietuvos aidią". Man atsakė maždaug taip: gerai padarytumėte vėl grįžti į Sibirą- mes ir savo pensininkų neturime kuo maitinti... Kaip gyventi? Pensijos neduoda, darbo nesurandu. Gal eili elgetauti?

Is Sibiro išvažiuojant, tremtiniai prašė, kad parašytų apie viską. Kadangi nepajėgiu visiems alsakyti, prašau Jūsų parašyti apie mano bėdas laikraštyje. O gal man parašyti į kokių Rusijos laikrašti, kaip pažiežiūmos žmogaus teisės Lietuvoje?

Stanislovas STRAUKAS

Plungės raj., Zeberių k.

Už vieną bėgli - dešimt...

Aptilis prieš kulkosvaidžiamus, ūkio dalies vyrams pavyko apgręžti gurguoles ir zovada pasuktį atgal. Už drąsą vienas jaunas karys kitą dieną gavo pagyrimą ir buvo pakeltas graniniu.

Su lenkais kovėsi tik dešinajame sparne buvęs 1-asis būrys. Kairėje buvęs 2-asis ir 3-asis būrys išsidėstę laukė. Kaimas tuoju užsidegė, dūmai visai uždengė priešą. Gal už pusvalandžio gavome komandą trauktis. Kuopos vadovavimą perėmė leit. Bučinskas, kap. Narkevičius nebuvó.

Lenkai, turėdami kavaleriją, nudavovo iš šono ir kulkosvaidžiai šaudė į kelią. Teko trauktis per laukus ir arimus, vienas kitas su leit. Petkum brido per Merkį į kitą krantą. Taip išskirstę trimis grupėmis grįžome į Jašiūnus. Is kautynių negrįžo aštuoni mūsų vyrai, tarp jų ir kap. Narkevičius. Penki buvo sužeisti, du- sunkiai; jie tuo buvo išvežti į Vilnių.

Rytojais dieną, apie 11 val., į Jašiūnų dvarą atvažiavo du vokiečių šarvuociai, iš kurių kartu su vokiečių karininkais išlipo ir uniformuotų

leisti devyni plechavičukai. Jie buvo basi, tik su apatiniais marškiniais, išvargę. Lenkai juos paleido pasityčiodami. Is Jašiūnų jie buvo išvežti į Vilnių.

Kareiviu nuotaika krito, prasidėjo dezertyravimas. Bet eiti namo net ir miškais buvo pavyojinga: reikėjo sau- gotis ne tik rusų partizanų, bet ir lenkų Armijos krajovos, ir vokiečių žandarmerijos.

Gegužės 17d. gavome įsakymą žygiuoti į Vilnių. Buvo karšta diena. Rikiuotę išsiėse apie pusę kilometro. Nepriėjus Rudaminos, sutikome vokiečių karininkus. Jie pareikalavo sudėti ginklus. Abiejose kelio pusėse užsimaskavę tūnojo vokiečių kariai su kulkosvaidžiais, o priekyje- net su mūsųvaidžiais. Teko pačiusti.

Mūsų karininkai čia pat buvo areštuočiai. Vokiečių sunkvežimis, ginkluotos sargybos lydimi, buvome nuvežti į Vilnių.

Išlaipino kažkur užmiestyje, prie Minsko plento, dideliamė spylgiutės vielos aptvare. Kitą dieną batalionas buvo išrikuotas, o SS karininkai, kad jie yra nekalti; kai kurie net klaupeši ant kelių. Gal tai vokiečių patveikė: jie išsiempė dešimtai ir čia pat iš pistoleto į vieną nušovę. Likusius

Šilutės raj. Stenkiškių apyl. Pageldynės k. nebrangiai parduodu sodybą (yra gyvenamasis namas, dideli tvartai, rūsys, tvenkinys). Sodyba tinkta ūkininkauti. Žemė numelioruota, netoli miškas, geras keliai, yra telefonas (8-241) 41018; dar galima skambinti Kauno tel. (8-27) 549676.

1994m. kovas

TREMINTINYS

8

IVYKIAI

ATSILIEPKITE!

JURBARKAS. Lageriuose prabėgusios savo jaunystės draugės Aldutės Kleinienės pakiesta palydėti į kapinių smėlį aštuonių šio krašto partizanų palaičių kovo II-ąją iš Kauno atvykau į laidotuvės Jurbarko bažnyčia pilnutele. Prie aštuonių valstybinėmis vėliauomis pridengtų karstų garbės sargyboje uniformuoti jauni kariai, merginos tautiniai rūbais. Nuotaika iškilminga. Aukojamos gedulinės šv. Mišios. Meldžiamės ir 'uz Lietuvos' laisvę.

Iškasti iš pakelės prie Jurbarko ir keletą mėnesių tyrinėti Vilniuje, šiu neatpažintų partizanų palaikai, iškilminges eisenos lydini per miestą, vežami į amžinąjo poilsio vietą. Einame giedodami psalmes, mastydami apie prasmingą kovą ir žūtį. Ją paryškina aštuonios tārketės, ant kurių sudėti karstai su žuvusiais didvyriais.

Tokia graži ir saulėta pavasario diena. Ji teikia šviesią ateities vilčių. "Tebūnė lengva Jiems Lietuvos žemelė" - salve atsisveikino kariai.

Stasė STABINGIENĖ

Kaunas

JURBARKAS. Kovo 11d. šv. Trejybės bažnyčioje pašarvotus aštuonių partizanų palaikus iškilmangi lydėjome į kapines. Šv. Mišias aukojosi ir pamoksł pasakė vyriausasis kariuomenės kapelionas: pulkininkas, monsinj. A.Svarinskas. Ilga gedulinga eisena nusitešė paskui šarvuočius, vežančius po karstą, pridengtą trispalvėmis ir gėlėmis. Šalia jų žengė "Geležinio vilko" kariai ir merginos tautiniai rūbais, tremtiniai choras ir Jurbarko visuomenė.

Prie duobės žodį tarė monsinj. A.Svarinskas, parapijos klebonas A.Milašius, apeigoms patarnavo R.Skrinskis, giedojo "Versmės" tremtiniai choras. SKAT kariai rankomis supylė kauburėli ir saliuotuodami atsisveikino su aštuoniais tautos vaikais. Vieta paženklinta Laisvės kovą atminimo paminklu. Prie jo žydi gėles, dega žvakės.

Vakare kultūros rūmuose įvyko Kovo 11-osios minėjimas. Dalyvavo labai daug jurbarkiečių ir svečių. Tarp jų ir Nepriklausomybės atkūrimo Akto signatarė L. Andrikienė, Seimo narys A. Vaišnoras. Rajono tarybos pirmyninkas A. Kazakevičius pasveikino visus su Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metinėmis, garbės svečiai priminė tą Lietuvai lemtingą 1990m. kovą. Iškilmes pratartino ir moksleivių šventinis koncertas "Mes-Lietuvos vaikai".

Vladas MEŠKAUSKAS

ROKIŠKIS. Kovo 11-osios išvakarėse savivaldybės rūmuose įvyko nepriklausomybės atkūrimo 4-ųjų metinių minėjimas. Dalyvavo Seimo narys A. Endriukaitis, rajono vadovai ir visuomenė. Po pasakytos kalbos mūsų garbės svečias A. Endriukaitis diskutavo, atskinėjo į klausimus apie ekonominę vidaus ir tarptautinę Lietuvos politiką.

Po to įvyko Rokiškio tremtiniai choro ir kultūros namų skaitovų meninė programa. Per iškilmes kelioms dešimtmis žmonių buvo įteiktai Tėvynės Sajungos narių pažymėjimai. Aktyviausiai Sajūdžio dalyviams svečias padėvėjo knygą: "Lietuvos Respublikos AT įstatymų rinkinys" su prof. V.Landsbergio ir savo autografinis.

Juozas BARISA

Norėčiau jiems padėkoti

Šakių raj. Gižų valsčiaus ūkininkai 1944m. spalio mėn. buvo su pastotėmis išvaryti prie kelio darbų. Strazdžių kaimo ūkininkas Šeškevičius pasiėmė ir mane, savo samdinį. Pastotėms stovint pas ūkininką Sabaliauską, rusų kareivis émė girti sovietų kariuomenę, aš jam atsakiau, kad ten lietuviai kareivai badu mīrsta. Šis apskundė karininkui. Karininkas mane išsikvietė, išplūdo, apstumdė ir liepė kareivui su automatu šaugoti mane iki vakaro. Vakare turėjo nuvartyti į Marijampolės MGB. Pabėgau į Strazdžius ir laimingai nakvoju, pasislėpęs šiene. Ryta, ardamas lauką, pamačiau, kad Šeškevičius kiemas pilnas rusų kareivų. Tarp jų buvo ir tas vakarykštis mano pašnekovas. Atpažino ir émė šaudyti. Vėl sémkingai pabėgau ir palindau po griovio tiltu. Lynojo. Vakare į laukus atėjo kitas Šeškevičiaus darbininkas-evakuotas iš Vilkaviškio Banys. Jis pasišaukiai ir paprašiau sausų drabužių. Tarnaitė Liusė atnešė man juos. Persirengiai ir parėjau pas mamą į Bardeauskų kaimą. Jai buvo grįžusi iš evakuacijos.

Vėliau sužinojau, kad Šeškevičių šeimą okupantai ištrėmė. O jų tarnaitė Liusė 1945m. pavasarį išėjo pas savo tėvus, Alytaus link, ir dingo be žinios. Norėčiau sužinoti Šeškevičių šeimos ir jų tarnaitės Liusės likimą. Atsiliepkite! Rašykite adresu: Birutės 19, Vilkaviškis.

Vytautas SEDZINIAUSKAS

Dėkojame parėmusiems mūsų
sažungą: **prof. Marijai ir**
Vytautui Lepariskams
125€AD; prof. Anatolijai ir Balui
Griniams-125€AD (iš Kanados); prof. Jadui Palioniu
-20USD (iš JAV); prof. G. Petruškienė-20€AD (iš Kanados); prof. Jonui Šakalauskui-1000AUD (parama
perduota prof. Antano Kramiliaus ir atveista prof. Rūtol
Gražauskaitės) (iš Australijos).
Muo iširdžiai dėkojame mieliemu kanadietėms, pa-
aukojuisiems Varniuose etatomam partizanų atminimo
paminklui: prof. Palmurai Kučinskaitė-1000€AD;
prof. A. Remeikiui-260€AD; Kanados lietuvių fondui
-175€AD; prof. Aldonai ir Vytui Biliūnamui-130€AD;
prof. Vytautui Chainauskui-130€AD; prof. V. Gruzdžiui
-130€AD; prof. John ir Helen Lindeman-130€AD;
prof. Ernest A. Jugaudiui-130€AD; prof. Andriui Borehertui
-100€AD; prof. Stefanijai Čeponis-100€AD; prof. Stasiui ir
Marijai Jokubaičiams-100€AD; prof. Kazimierui Juzumiui-100€AD; prof. Hariui ir Gražinai Lapams-100
€AD; prof. Jonui Daikočiui-100€AD; prof. Sofijai ir Stasiui Rakiciams-100€AD; prof. A. Žuliui-100€AD; prof. Linui Balaišiui-50€AD; prof. A. Bražiui-50€AD; prof. Stasiui Dapkui-50€AD; prof. Jonui Šuleui-50€AD.
Dėkojame ir prof. Palmurai Kučinskaitė, paukojuiai
LDKT sažungai 500€AD.

Kada turėsime lietuvių katalikų kapines?

Vasario 19d. Vilniuje palaidojome tėvuką, Sibiro lagerių kankinį. Jis visuomet kovojo už Lietuvą, prieš visuotinę rusifikaciją, prieš tūkstančių Rusijos klonistų perkėlimą į Lietuvą.

Jam mirus (vasario 16d.), suvokėme,

kad Vilniuje nėra lietuvių katalikų kapinių. Čikagoje ir Toronte emigrantai lietuvių turi savo kapines, o mes net Lietuvos sostinėje neturime. Sudervės kapinėse jau kitą dieną radome išvogtus vainikus, žvakeles ir didžiausiam savo skausmu šalia jo kapo išvydome ką tik pastatyta stačiatikių (Aleksandro) kryžių. Greta tokų simbolų pamatėme ir daugiau.

Ar tikrai jau esame tiek nutautinti ir susovietinti, kad lietuvis, patriotas neturi teisės atgulti savo sostinėje Vilniuje tarp savo brolių katalikų?

Ar kada dar turėsime tokią teisę? Ar ir toliau mus nikošas rusifikacija, pradėta

dar 1995 metais? Rusų imperializmas

įsiskverbė į kapus.

Ką galvoja valdžia?

Vilnius

G.DUBAUSKAS

Neišgirdome sapno pabaigos

Ir vėl kovas. Negaliu pamiršti, koks lemtingas jis mums buvo 1953-aisiais.

Gyvenome prie Indrajų ežero Utenos raj. Moniškių k. Vasarą nakvadavome klėtyje: aš, sesuo Elytė ir brolis Vytautas. Kartą brolis pasakė, kad klėtyje bus partizanų slėptuvė, o mes nakvoseme troboje. Taip ir buvo. Partizanai, pavojų genami, netrukus tapo beveik mūsų šeimos nariais. Su jais dažnėmė ne tik rūbais, maistu, bet ir užduotimis. Ne kartą ir aš su Elyte kilometrą kitą jų reikalais bégdavome net blogiausiu oru ar vidurnaktį.

Tą 1953-ųjų kovo rytą, atsklelės šerti gyvuliu, tévas, besivyniodamas autais kojas, pasakojo sapnavęs, kad atėjo kažkokie nepažystamieji, liepė iškirsti eketę, nerti į ją ir vėl išlisti. Staiga Elytė sušuko, kad mūsų kiemę pilna enkavedistų. Pasakojimo tévas nebaigė. Jie užpuolė mus, liepė tévui eiti į klėtį ir atskaičiuoti "grabui" šešias lentas. Supratome, kad viskas baigtas- esame išduoti. Aptikę angą, jie privertė téti lišti į slėptuvę. Ką jis ten su partizanais kalbėjosi, lig šiol nežinau. Grįžęs iš lagerių, tétes pasakojo, kad partizanai buvo nusprendę gyvi nepasiduoti, o enkavedistai- mus už tai sušaudyti vietoje. Kodėl viskas pakrypo kitaip? Turbūt jie pasiaukojo dėl mūsų.

Petras Kuolinis su dukromis Elena ir Onute

Du partizanus (Boleslovo S. ir Romualda N.), mūsų tévą, brolių Vytautą ir mane enkavedistai kartu išsi- vežė. Tévas ir brolis nuteisti kalėjo Irkutsko ir Omsko lageriuose, o mane ménę pakankino Lukiskėse ir pa- lieido. Partizanų likimo nežinau.

Sodyboje ilgai budėjo enkave- distų sargai. Sekė iš paskos net einan- čias į tualetą. Apie turtą ką ir kalbėti- viską atémė, išgrobstė. O tuo metu iki sodybos ne kartą vežimu atvažiuo- vo partizano Boleslovo mama ir se- suo. Pasidairo iš tolo į užtemdytus lan- gus ir, negeros nuojaudos pastūmėtos, pasuka keleliu pro šalį. Verkdavo, ne- rimaudavo, kaip ir mes. Kai tik budė- tojai išsišeindino, dviračiu nukeliau- pas Boleslovo motiną į namus. Staiga

ten atsirado enkavedistai. Tarp jų buvo ir tas, kuris vadovavo mūsų turto turto tardo, ko čia atsibaiciau. Akys užkliuvo už žaliuojančio alijošiaus, ir aš išdrožiau, kad alijošiaus ieškau savo mamai gydyti. O jis tikrai labai sirgo ir iš patalo jau nekélé. Paleido. Parsivežiau kartujį vaistą namo.

Atsiliepkite, gyvenusieji pas mus ir atmenantys tuos įvykius. Rašykite man adresu: **P.Plechavičiaus 10-30, 3043 Kaunas, tel. 716354.**

Onutė KUOLIŪTĖ-OLŠAUSKIENĖ

Antrosios rusų okupacijos metais Panevėžio-Ukmergės apskr. veikė parti- zanas, kurio nei vardo, nei pavardės niekas nežinojo. Jis buvo vidutinio ūgio, normalaus kūno sudėjimo, rusvais plaukais, mažakalbis. Vieni sakė, kad tai Vokietijos pilietis, kiti- kad gimės Klaipėdos krašte. Vieni vadino **VOKIECIU**, kiti- **VILJUMI**. Buvo kalbama, kad tikroji pavardė **RADŽIUS**. Jeigu ką nors domina šis partizanas, ypač Klaipėdos krašto gyventojus, prašome rašyti "Tremtinio" redakcijai ar Anicetui **IMBRASUI, Kaštonu 4-4, Ramygala, 5333 Panevėžio raj.**

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Jonas Dubauskas

(1904-1994)

Vasario 16d. mirė inžinierius architektas, 1945m. Vidurinės Azijos politinis kalninys, Krasnojarsko krašto tremtinys Jonas Dubauskas.

Velionis gimė 1904m. rugpjūčio 12d. 1920m. baigė Šedu- vos progimnaziją, vėliau technikos mokyklą Kaune. Dirbo keliu ir tiltų statybos rangovu. 1937m. baigė VDU technikos fakulteta ir gavo inžinieriaus architekto diploma.

Nuo 1930m. dirbo Lietuvos banke. Su prof. M. Songaila suprojektavo Panevėžio, Kretingos, Utenos, Biržų, Tauragės, Mažeikių bankų filialus ir daug kitokiu pastatu.

Artėjant pirmajai sovietinei okupacijai, J. Dubauskas buvo vienas iš lydinčių Lietuvos Valstybės aukšto ir sidabro į saugyklas užsienyje. Vokiečių okupacijos metais dirbės banke, liko dirbtis ir siaučiant raudoniesiems okupantams. 1945m. gegužės mén. buvo išduotas ir už pogrindžio spaudos platinimą suimtas. Kalėjo Balchašo lageriuose, vėliau buvo tremtyje Krasnojarsko krašte. Dirbo stibio kasyklose Razdolinske. Ten vedė lietuvaite, 1959m. grįžo į Lietuvą. Išaugino tremtyje gimusį sūnų Gedimina. Gyveno Panevėžyje, dirbo Komprojekto Panevėžio skyriuje. Yra parengęs kelis šimtus komunalinės statybos projektų.

Velionis visada buvo idealistas, didelis Lietuvos patriota: išgyvenęs abu pasaulinius karus, stebuklingą 1918m. Vasario 16-ąjį, tarpukario Lietuvos gyvenimą ir okupacijos kančias, iki paskutinės gyvenimo akimirkos jaudinosi dėl Lietuvos likimo.

Tebūnė lengva Jam Lietuvos žemelė.

Liūdi artimieji ir likimo draugai

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė, Vanda Poderytė

1994m. kovo 23 d. Nr. 6 (111). SL289.

Kaina 40 ct

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 223508

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė

Rinko ir maketavo Rasa Černevičiūtė. Spaustuvė Vytauto pr. 25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 8000. Užs. Nr. 2160